FRIVILLIG REVISION

– EN KVANTITATIV STUDIE OM VAD SOM KÄNNETECKNAR FÖRETAG SOM HAR VALT FRIVILLIG REVISION

Examensarbete – Magister
Företagsekonomi

Ella Melin Nylén
Thomas Vasiliagos

2023: VT2023CE02

HÖGSKOLAN I BORÅS

Svensk titel: Frivillig revision - En kvantitativ studie om vad som kännetecknar företag som har valt frivillig revision

Engelsk titel: Voluntary audit - A quantitative study on what characterizes companies that have chosen voluntary audit

Utgivningsår: 2023

Författare: Ella Melin Nylén och Thomas Vasiliagos

Handledare: Derya Vural Meijer och Osvaldo Salas

Abstract

In 2010, a law of voluntary audit was introduced in Sweden. The law implies that companies that meet at least two of the following limit values may decide to not have an auditor; a maximum of 3 employees, a maximum of 3 million in net sales and a maximum of 1.5 million in total assets. Auditing thus became voluntary for smaller companies, which means that companies nowadays can choose which audit services are needed for the business. This means that companies need to weigh the costs against the benefits of auditing. Previous research has, among other things, seen advantages of auditing such as access to expertise, while auditing also facilitates access to external capital. In contrast, previous research has mainly studied the relationship in countries other than Sweden, where many countries also have higher limit values than Sweden. Thus, this study will examine whether previous research is applicable to Swedish limited companies.

The purpose of this study is to investigate which company characteristics that characterize Swedish companies that have chosen to use voluntary auditing. This is partly done with the aim of increasing knowledge among auditing companies about what common features exist for the companies being audited and which companies tend to become their clients. Partly, this is done with the aim that companies covered by the rules on voluntary audit will have better conditions to make decisions regarding the audit choice.

To answer the purpose, a quantitative cross-sectional study will be conducted in 2019 with a deductive research approach. Through a random selection, company information is collected for 2130 companies covered by the rules on voluntary audit through Business Retriever, supplemented by the companies' annual reports. Afterwards, the company information is analysed through a logistic regression, which shows that growth has a negative impact on whether companies use auditing, and that companies use auditing, as they get older. However, the study does not support that leverage, profitability or size has any influence on whether companies use auditing. Thus, previous research turns out not to be applicable to Sweden, which has lower limit values than many other countries.

(This paper is written in Swedish).

Keywords: Voluntary audit, agency theory, information asymmetry, limited company, size, growth, profitability, financial problems, leverage, Sweden

Sammanfattning
År 2010 infördes en lag om frivillig revision i Sverige. Lagen innebär att företag som uppfyller minst två av följande gränsvärden får besluta om att inte ha någon revisor; högst 3 anställda, högst 3 miljoner i nettoomsättning och högst 1,5 miljoner i balansomslutning. Revision blev därmed frivilligt för mindre företag vilket medförde att företag numera kan välja vilka revisionstjänster som behövs för verksamheten. Detta innebär att företag behöver överväga kostnaderna mot fördelarna med revision. Tidigare forskning har bland annat sett fördelar med revision såsom en tillgång till expertiskunskaper samtidigt som revisionen även underlättar att få tillgång till externt kapital. Däremot har tidigare forskning främst studerat förhållandet i andra länder än Sverige, där många länder dessutom har högre gränsvärden än Sverige. Således kommer denna studie undersöka om tidigare forskning är applicerbar på svenska aktiebolag.

Syftet med denna studie är att undersöka vilka företagskaraktäristika som kännetecknar svenska företag som har valt att använda frivillig revision. Detta görs dels i syfte för att öka kunskapen bland revisionsbolag om vilka gemensamma drag som finns för företagen som revideras och vilka företag som tenderar att bli deras kunder. Dels görs detta i syfte att bolag som omfattas av reglerna om frivillig revision ska få bättre förutsättningar att ta beslut avseende revisionsvalet.

För att besvara syftet har en kvantitativ tvärsnittsstudie under 2019 genomförts med en deduktiv forskningsansats. Genom ett slumpmässigt urval samlas bolagsinformation in om 2130 företag som omfattas av reglerna om frivillig revision genom Business Retriever, kompletterat med företagens årsredovisningar. Bolagsinformationen analyseras därefter genom en logistisk regression som visar att tillväxt har en negativ påverkan på huruvida företag använder revision, och att företag använder revision i takt med att de blir äldre. Studien ger däremot inte stöd för att skuldsättning, lönsamhet eller storlek har någon påverkan på huruvida företag använder revision. Tidigare forskning visar sig därmed inte vara applicerbar för Sverige som har så pass mycket lägre gränsvärden än många andra länder.

Nyckelord: Frivillig revision, agentteori, informationsasymmetri, aktiebolag, storlek, tillväxt, lönsamhet, ekonomiska problem, skuldsättning, Sverige

Förord

Vi vill först och främst rikta ett stort tack till båda våra handledare, Derya Vural Meijer och Osvaldo Salas, som inspirerat och hjälpt oss med insiktsfulla råd genom hela uppsatsarbetet. Vi vill även tacka övriga lektorer på högskolan som erbjudit hjälp och vägledning under uppsatsprocessen. Dessutom vill vi tacka våra opponenter och andra studenter för värdefulla diskussioner. Slutligen vill vi rikta ett speciellt tack till våra nära och kära som stöttat och uppmuntrat oss genom hela arbetet.

Vi önskar dig som ska läsa denna uppsats en trevlig läsning.

Ella Melin Nylén
Borås, 4 juni 2023

Thomas Vasiliagos
Borås, 4 juni 2023

Innehållsförteckning

1 Inledning - 1 -
1.1 Bakgrund - 1 -
1.2 Problemdiskussion - 2 -
1.3 Syfte - 4 -
1.4 Disposition - 4 -
1.5 Litteraturinsamling och källkritik - 4 -
2 Teoretisk referensram - 6 -
2.1 Revision - 6 -
2.2 Intressentmodellen - 6 -
2.3 Agentteori och informationsasymmetri - 8 -
2.4 Tidigare forskning - 8 -
2.4.1 Skuldsättning - 9 -
2.4.2 Storlek - 10 -
2.4.3 Tillväxt - 10 -
2.4.4 Lönsamhet - 11 -
2.4.5 Ekonomiska problem - 12 -
2.5 Sammanfattning - 13 -
3 Metod - 15 -
3.1 Population och urval - 15 -
3.2 Datainsamling - 16 -
3.3 Urval av variabler - 17 -
3.3.1 Kontrollvariabler - 19 -
3.3.2 Bortfallsanalys - 20 -
3.4 Forskningsmetod - 21 -
3.4.1 Multikollinearitet - 22 -
3.4.2 Modellval - 23 -
3.5 Tillvägagångssätt - 24 -
3.6 Reliabilitet - 25 -
3.7 Validitet - 25 -
3.8 Etiska överväganden - 26 -
3.9 Metoddiskussion - 26 -
4 Resultat och diskussion - 28 -
4.1 Extremvärden - 28 -
4.2 Deskriptiv analys - 29 -
4.2.1 Skuldsättning - 30 -
4.2.2 Storlek - 31 -
4.2.3 Tillväxt - 32 -
4.2.4 Lönsamhet - 32 -
4.2.5 Ekonomiska problem - 33 -
4.2.6 Totala tillgångar, ålder och bransch - 34 -
4.3 Sambandsanalys - 35 -
4.4 Påverkansfaktorer för frivillig revision - 36 -
4.4.1 Skuldsättning - 37 -
4.4.2 Storlek - 38 -
4.4.3 Tillväxt - 39 -
4.4.4 Lönsamhet - 40 -
4.4.5 Ekonomiska problem - 41 -
4.4.6 Ålder och bransch - 42 -
4.5 Avslutande diskussion - 42 -
5 Slutsats - 45 -
5.1 Förslag till vidare forskning - 45 -
Källförteckning - 47 -

Bilagor ..... **- 51 -**
Bilaga 1. Beräkning av variabler ..... - 51 -
Bilaga 2. Pearson's korrelationsmatris ..... - 52 -
Bilaga 3. VIF-värden ..... - 52 -
Bilaga 4. Deskriptiv statistik innan extremvärden hanterats ..... - 53 -
Bilaga 5. Deskriptiv statistik för bransch ..... - 53 -

Figur- och tabellförteckning

Figur 2.1. Intressentmodellen ..... - 7 -
Tabell 3.1. Beskrivning av variabler ..... - 17 -
Tabell 3.2. Partiellt bortfall ..... - 21 -
Tabell 3.3. Test av modeller ..... - 24 -
Tabell 4.1. Percentiler ..... - 28 -
Tabell 4.2. Deskriptiv statistik för samtliga företag ..... - 29 -
Tabell 4.3. Deskriptiv statistik för respektive grupp ..... - 30 -
Tabell 4.4. Korrelationsmatris ..... - 35 -
Tabell 4.5. Logistisk regression ..... - 37 -
Tabell 4.6. Sammanställning av hypoteser ..... - 43 -

1 Inledning

I denna studie studeras vilka företagskaraktäristika[1] som kännetecknar företag som väljer frivillig revision. Revisionsplikten för aktiebolag infördes i Sverige genom 1895 års lag om aktiebolag (Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 71). Revisionsplikten som finns än idag innebär att samtliga aktiebolag ska utse en lämplig revisor, vars uppgift är att granska bolagets räkenskaper samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av bolaget (9 kap. 3 § Aktiebolagslag SFS 2005:551). Lagen har reviderats under åren och sedan år 1912 behöver revisorn vara auktoriserad (Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 71). Från år 1944 fram till år 2007 användes olika gränsvärden för vilka företag som behövde ha en auktoriserad revisor (Utredningen om revisorer och revision 2008, ss. 71, 77) och år 2010 infördes en lag om undantag från revisionsplikten (Justitiedepartementet 2009, s. 1).

1.1 Bakgrund

Enligt International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) (2013) är syftet med revision av finansiella rapporter att göra det möjligt för revisorn att uttala sig om de finansiella rapporterna. Revisorns yttrande bidrar till att skapa trovärdighet för den finansiella redovisningen (IAASB 2013) och ger intressenter, såsom investerare och aktieägare, ett utlåtande om riktigheten i företagens räkenskaper (Europeiska kommissionen 2014). Däremot ska yttrandet inte ses som en garanti för företagets framtida lönsamhet eller ett fastställande av hur effektivt ledningen har skött företagets affärer (IAASB 2013).

Under 1980-talet fick revisionen ytterligare ett syfte i arbetet mot bekämpning av ekonomisk brottslighet (Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 74). År 1984 kom en ny lag avseende att revisorn skulle kontrollera huruvida företagen uppfyller sina skatte- och avgiftsförpliktelser, samt anmärka dessa i revisionsberättelsen. Den nya granskningsplikten antogs leda till minskade risker för skattefusk, skatteflykt och annan ekonomisk brottslighet. Syftet har idag visat sig vara väsentligt eftersom statistiken tyder på att bolag utan revision i större utsträckning tenderar att begå ekonomiska brott (Riksrevisionen 2017, ss. 50–51).

Lagstadgad revision är även aktuellt inom Europeiska Unionen (EU). Enligt Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag framgår bestämmelser som syftar till den lagstadgade revisionen. Direktivet innehåller bland annat bestämmelser kring att regeringar får göra undantag från revisionsplikten för de företag som inte överskrider mer än ett av följande gränsvärden de senaste två räkenskapsåren (Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 15):

- Medelantalet anställda under räkenskapsåret uppgår till högst 50 anställda
- Balansomslutning uppgår till högst 4 400 000 euro
- Nettoomsättningen uppgår till högst 8 800 000 euro.

De flesta EU-länder valde att implementera undantagsreglerna för revisionsplikt relativt tidigt. Exempelvis introducerade England reglerna 1994 och använder samma gränsvärden som EU (Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 169). Tyskland har å andra sidan aldrig haft revisionsplikt för små bolag och har samma gränsvärden för revisionsplikt som EU

[1] Med företagskaraktäristika syftar studien till skuldsättning, storlek, tillväxt, lönsamhet och ekonomiska problem.

(Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 175). Finland och Danmark införde reglerna om frivillig revision 2007 respektive 2006 men har beslutat om lägre gränsvärden för revisionsplikt än EU (Utredningen om revisorer och revision 2008, ss. 154, 161).

Sverige blev medlem i EU 1995 (Sveriges Riksdag 2022) men valde att inte implementera det fjärde bolagsdirektivet till en början. I uppdrag av regeringen år 2006 påbörjades en utredning om införandet av undantag från revisionsplikten för små företag (Utredningen om revisorer och revision 2008 s. 1). Utöver utredningen hade Europeiska rådet möte 2007 som gällde insatser för att fler länder skulle införa undantagsreglerna för revisionsplikten i syfte att företagen inom EU skulle bli mer konkurrenskraftiga och att ekonomin inom EU skulle bli mer stimulerad (Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 14). År 2010 trädde lagen om undantag från revisionsplikten i kraft i Sverige. Främsta anledningen bakom beslutet var att låta mindre företag själva få styra över vilka revisionstjänster företagen behöver (Justitiedepartementet 2009, s. 1). Därmed behöver endast revisionsarvoden betalas om det anses nödvändiga för organisationen och förvaltningen (Justitiedepartementet 2009, s. 98). Arvodeskostnaderna till revisorer har beräknats uppgå till ungefär 15 000 kr samt administrationskostnader på ca 1814 kr för små företag (Utredningen om revisorer och revision 2008, ss. 129–131).

I beslutet om att införa frivillig revision sattes gränsvärdena för revisionsplikt lägre än EU:s gränsvärden. I Sverige omfattas aktiebolag av undantaget från revisionsplikten om bolaget dels är privat, dels uppfyllt minst två av nedan gränsvärden de senaste två räkenskapsåren (9 kap. 1 § 3 st ABL):

- Medelantalet anställda under räkenskapsåret uppgår till högst 3 anställda
- Balansomslutning uppgår till högst: 1 500 000 kr
- Nettoomsättningen uppgår till högst: 3 000 000 kr

Företag som omfattas av undantaget har som huvudregel revisionsplikt i enlighet med 9 kap. 1§ 1 st av ABL men får i bolagsordningen besluta om att bolaget inte ska ha någon revisor (9 kap. 1§ 2 st ABL).

1.2 Problemdiskussion

Sedan 2010 har aktiebolag inom gränsvärdena för frivillig revision fått möjlighet att välja vilka revisions- och redovisningstjänster som behövs för verksamheten. Året innan lagen fastställdes, år 2009, fanns det 389 000 svenska revisionspliktiga företag, varav 349 000 av dessa var aktiebolag (Justitiedepartementet 2010, s. 55). Av dessa aktiebolag består en majoritet av små aktiebolag. Uppskattningsvis var ca 250 000 aktiebolag tillräckligt små för att omfattas av undantaget för revisionsplikten (Justitiedepartementet 2010, s. 97). Vid utgången av räkenskapsåret för 2015 var det 60 % av företagen som omfattades av reglerna om frivillig revision som valt bort revisionen (Riksrevisionen 2017, s. 7). Detta innebar att det var 40 % av aktiebolagen som valde att behålla revisionen eftersom de ansåg att fördelarna med frivillig revision översteg revisionskostnaderna. Fördelar som följs av revision är bland annat lägre räntekostnader och ökade möjligheter till externt kapital (Minnis 2011). Eftersom det finns identifierade fördelar med revision behöver företagen väga fördelarna mot revisionskostnaderna. Företag som väljer frivillig revision har i tidigare forskning visat sig kännetecknas av högre tillväxt (Bennett & Robson 1999), större företagsstorlek (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005; Niemi, Kinnunen, Ojala & Troberg 2012) och högre skuldsättning (Carey, Simnett & Tanewski 2000; Hay & Davis 2004; Dedman, Kausar & Lennox 2014).

Därutöver har även ekonomiska problem (Tauringana & Clarke 2000; Niemi et al. 2012; Barbera & Hasso 2013; Ojala, Collis, Kinnunen, Niemi & Troberg 2016) och lönsamhet (Haw, Qi & Wu 2008; Dedman, Kausar & Lennox 2014) visat sig ha en påverkan på valet av frivillig revision.

Problemet som uppstår vid revisionsvalet grundar sig i förhållanden som kan förklaras av agentteorin, där det uppstår informationsasymmetri mellan huvudmän och agenter (Jensen och Meckling 1976). Ett exempel på ett sådant förhållande är mellan företagets ledning och långivare. Genom reviderade räkenskaper minskar informationsasymmetrin mellan dessa parter och räntesättningen kan beslutas till fördel för företaget. Detta förhållande har bland annat hittats i Sverige, där företag år 2013 sparade cirka 0,47 procentenheter i ränta som använt frivillig revision (Huq, Hartwig & Rudholm 2022). Sambandet har även hittats i Kanada (Porumb, Yasemin, Wang & Lobo 2021), USA (Minnis 2011), Korea (Kim, Simunic, Stein & YI 2010) samt i Belgien (Van Caneghem & Van Campenhout 2010). Räntekostnaderna blir lägre för reviderade finansiella rapporter eftersom kreditinstitut kan basera underlaget för räntesättningen på finansiella rapporter som har en högre informationskvalité (Van Caneghem & Van Campenhout 2010). Informationskvalitén tenderar även att bli sämre utan revision då det upptäckts fler formaliafel och summeringsfel (Riksrevisionen 2017, s. 43). Således innebär detta att ju högre skuldsättning företag har, desto mer sannolikt är det att de väljer att använda sig av revisionstjänster (Hay & Davis 2004; Minnis 2011).

Utöver skuldsättning visar även tidigare forskning att huruvida företag har ekonomiska problem påverkar valet av frivillig revision. Tidigare forskning om ekonomiska problem syftar till företag med likviditetsproblem (Tauringana & Clarke 2000), negativt eget kapital (Ojala et al. 2016) och konkursrisk (Niemi et al. 2012). Ojala et al. (2016) finner att drivkrafter bakom valet av frivillig revision främst grundar sig i om företaget inte har ekonomiska problem medan Niemi et al. (2012) istället finner att företag som har ekonomiska problem tenderar att använda revisionstjänster.

Storlek är också en företagskaraktäristika som i forskningen visat sig vara betydelsefull vid valet om frivillig revision. Collis (2005) visar att ju högre omsättning företag har, desto större är sannolikheten att företaget använder revision. Sambandet är även applicerbart på svenska företag (Svanström 2008). Andra företagskaraktäristika som kännetecknar företag som väljer att använda frivillig revision är företagsstorlek i termer av antal anställda, balansomslutning och omsättning (Niemi et al. 2012) samt företag med tillväxtstrategier (Bennett & Robson 1999; Ojala et al. 2016). Tidigare forskning visar även att lönsamhet är en företagskaraktäristika som påverkar valet av frivillig revision, men där sambanden skiljer beroende på vilket lönsamhetsmått som används. Exempelvis finner Deadman, Kausar och Lennox (2014) att brittiska företag med lägre ROA är mer benägna att använda frivillig revision, medan Haw, Qi och Wu (2008) finner att kinesiska företag med högre ROE tenderar att välja frivillig revision.

Tidigare forskning om kännetecken av företag som använder frivillig revision har således studerats i olika länder, bland annat i Finland (Niemi et al. 2012; Ojala et al. 2016), Sverige (Huq, Hartwig & Rudholm 2022), Storbritannien (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005), Kanada (Porumb et al. 2021), USA (Minnis 2011), och Belgien (Van Caneghem & Van Campenhout 2010). Bland dessa länder har företag olika regler för när revision behöver tillämpas. Detta medför att olika gränsvärden gäller för olika länder vars lagstiftning omfattar frivillig revision. Sverige är ett land som tillämpar låga gränsvärden i förhållande till andra europeiska länder, såsom Storbritannien (Collis 2005; Dedman, Kausar & Lennox 2014). Detta medför att svenska företag som omfattas av frivillig revision är till stor del väsentligt mindre

än vad den främsta majoriteten av studier forskat på. Exempelvis finns det stora skillnader i tillväxtambitioner mellan små och större bolag, där små bolag tenderar att ha en högre tillväxt (Nightingale & Coad 2013). Detta tyder på att det finns väsentliga skillnader i olika företagskaraktäristika beroende på företagets storlek. Forskning i Sverige avseende företagskaraktäristika som kännetecknar de företag som använder frivillig revision finns endast i begränsad utsträckning (Huq, Hartwig & Rudholm 2022). Därför kommer denna studie att bidra till tidigare forskning genom att studera vilka företagsegenskaper som kännetecknar svenska onoterade företag som har valt frivillig revision.

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att studera vilka företagskaraktäristika som kännetecknar svenska aktiebolag som har valt frivillig revision. Detta skapar en förståelse för revisionsbolagen om vilka företag som tenderar att efterfråga frivillig revision. Genom en förståelse för potentiella kunder skapar detta dels en uppfattning om revisionsbolagens roll i aktiebolag där revisionen är frivillig. Dels skapar det bättre förutsättningar för att fokusera på att attrahera kunder som har störst potential att efterfråga frivillig revision. Dessutom bidrar studien till att ge mindre aktiebolag bättre förutsättningar för att kunna ta ett grundat beslut om användning av frivillig revision.

1.4 Disposition

Studien består av fem kapitel exklusive källförteckning och bilagor. Kapitel ett omfattar studiens inledning, där en bakgrund presenteras följt av en problemdiskussion och syfte. Kapitel två behandlar en genomgång av studiens teoretiska referensram som ligger till grund för studiens hypoteser och analys. Den teoretiska referensramen börjar med en genomgång av revision följt av två teoretiska utgångspunkter, intressentmodellen och agentteorin. Därefter presenteras tidigare forskning avseende kännetecken för valet av frivillig revision. Kapitel tre omfattar studiens metod. Detta kapitel presenterar bland annat studiens urval, datainsamling, forskningsmodell och studiens variabler. Kapitel fyra avser resultat och diskussion. I detta kapitel presenteras univariata och bivariata resultat och diskussionen kring resultatet problematiseras till tidigare forskning och teorier. Kapitel fem lyfter studiens slutsatser som besvarar studiens syfte och hypoteser. Kapitlet innehåller även förslag till vidare forskning.

1.5 Litteraturinsamling och källkritik

I kapitel två ligger tidigare forskning och teorier till grund för utformningen av den teoretiska referensramen. Den teoretiska referensramen ligger även till grund för diskussionen i kapitel fyra, där studiens resultat jämförs och problematiseras till tidigare forskning och teorier som lyfts i kapitel två. För att få en välgrundad utformning av den teoretiska referensramen används trovärdiga vetenskapliga artiklar och andra trovärdiga källor. Detta har säkerställts genom att den teoretiska referensramen främst består av artiklar som är peer-reviewed och publicerade i erkända tidskrifter. Ett mindre antal källor i den teoretiska referensramen baseras på lagar, myndigheters hemsidor och rapporter utgivna av myndigheter i syfte att bibehålla trovärdig information. Intressentmodellen bygger även på en bok av Freeman, grundaren av intressentmodellen, vilket bibehåller källans trovärdigheten. Åtkomst till de flesta artiklarna

gavs genom databasen Primo som tillhandahålls av Högskolan i Borås bibliotek. För att hitta relevanta artiklar användes bland annat följande sökord: "audit", “voluntary audit”, “audit choice” och “audit benefits”. Artiklar har även hittats genom hänvisningar till andra forskare i tidigare vetenskapliga artiklar.

För att undvika plagiering använder studien systematiska referenser, i enlighet med Harvardsystemet, för att tydligt visa vart information är inhämtad från och därmed kan studien ge ursprungskällan ett tillbörligt erkännande. Dessutom har inga snedvridningar av tidigare vetenskapliga artiklars eller andra källors innehåll gjorts med uppsåt eller oaktsamhet. Endast delar av tidigare studier eller andra källor som saknar relevans för denna studies syfte har utelämnats. Däremot har relevant och nödvändig information från tidigare studier eller andra källor inkluderats i studien. Detta har säkerställts genom noga genomgång av samtliga använda källor i syfte att förfalskning inte sker.

2 Teoretisk referensram

Följande kapitel avser den teoretiska referensramen. Kapitlet inleds med en beskrivning av revision. Den teoretiska referensramen utgår därefter från intressentmodellen och agentteorin som ligger till grund för studien. Utifrån teorierna presenteras därefter tidigare forskning avseende vilka företagskaraktäristika som kännetecknar företag som valt frivillig revision. Den teoretiska referensramen ligger till grund för utvecklingen av studiens hypoteser och analys.

2.1 Revision

Revision innebär att aktiebolag utser en auktoriserad revisor, som granskar bolagets räkenskaper samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av bolaget (9 kap. 3 § ABL), i syfte att skapa en ökad trovärdighet (IAASB 2013). Revisorn ger därefter ett utlåtande om granskningens utfall som ger intressenter en kritisk genomgång av korrektheten i de finansiella rapporterna (Europeiska kommissionen 2014). Kraven för en auktoriserad revisor återfinns i 4–5 §§ Revisorslagen (SFS 2001:883). En auktoriserad revisor ska yrkesmässigt utöva revisionsverksamhet, vara bosatt i Sverige eller inom EES, varken vara i konkurs eller ha näringsförbud, ha den utbildning och erfarenhet som revisionsverksamhet kräver, avklarat revisorsexamen hos Revisorsinspektionen samt vara redbar och lämplig att utöva revisionsverksamhet. I sitt arbete ska revisorn iaktta god revisorssed och utför sina uppdrag opartiskt och självständigt. Revisorn ska även anta ett objektivt ställningstagande vid utförandet av sina uppdrag (19–20 §§ Revisorslagen).

Revisionsplikten infördes 1895 i Sverige (Utredningen om revisorer och revision 2008, s. 71), och fram tills år 2010 gällde revisionsplikten för samtliga aktiebolag, då undantaget från revisionsplikten trädde i kraft (Justitiedepartementet 2009, s. 1). Företag som omfattas av undantaget har som huvudregel revisionsplikt i enlighet med 9 kap. 1 § 1 st ABL men får i bolagsordningen besluta om att bolaget inte ska ha någon revisor enligt 9 kap. 1 § 2 st ABL. I Sverige omfattas aktiebolag av undantaget från revisionsplikten om bolaget är privat och inte överskridit mer än ett av nedan gränsvärden de senaste två räkenskapsåren (9 kap. 1 § 3 st ABL):

- Medelantalet anställda under räkenskapsåret uppgår till högst 3 anställda
- Balansomslutning uppgår till högst: 1 500 000 kr
- Nettoomsättningen uppgår till högst: 3 000 000 kr

2.2 Intressentmodellen

Intressentmodellen introducerades under 1980-talet av Freeman (2010, s. 5) som visar på utbytet som sker mellan intressenter och företag. Det är ett konceptuellt ramverk som verkar för en mer globaliserad och utvecklad affärsvärld, där fler parter börjat få ett annat intresse för verksamheter. Bland annat berodde detta på att företagen gick från familjeägda till externa ägare genom finansiering från kreditinstitut (Freeman 2010, s. 6). Detta skifte ledde till att fler externa intressenter skapade en situation där företagen behövde ta hänsyn till den yttre miljön istället för att endast skapa värde för aktieägare. Företag fick således utbyten med fler parter än endast ägarna, vilket innebar att det fanns fler parter att ta hänsyn till och som påverkar eller påverkas av företagets målsättning. Detta ligger även till grund för den informationsasymmetri som

Jensen och Meckling (1976) beskriver i sin agentteori. Freeman (2010, s. 44) menar att företag genom både strategisk planering och strategisk ledning med interna och externa intressenter kan uppnå framgång i och med att det är legitimitetsskapande i rätt riktning, det vill säga mot intressenterna.

För att strategisk planering och strategisk ledning avseende intressenter ska vara effektivt behövs en förståelse för företagets intressenter (Freeman 2010, s. 111), och hur integrationen mellan intressenter och företag fungerar (Freeman 2007, s. 63). Genom att få en förståelse för intressenternas position i förhållande till verksamheten skapar företaget även förutsättningar att skapa maximalt med värde till intressenterna (Freeman 2007, s. 66). Intressenter kan se olika ut för respektive företag men en övergripande intressentmodell presenteras nedan (figur 2.1).

Figur 2.1. Intressentmodellen

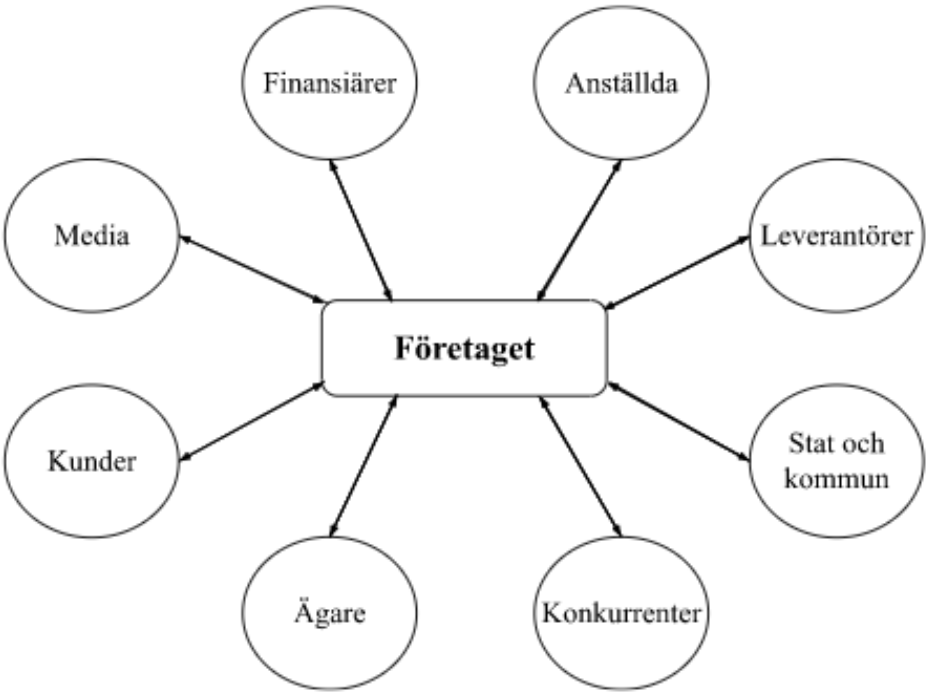

Figuren visar en illustration över intressentmodellen. Genom modellen framkommer det olika intressenter som företaget behöver beakta, som alla har olika utbyten med företaget. Figuren är reviderad från Freemans (2007, s. 64) modell.

Varje intressentgrupp bör beaktas var för sig då intressenterna har olika stor betydelse för företaget och värdeskapande sker på olika sätt (Freeman 2007, s. 64), då det finns ömsesidiga varierande behov och krav mellan verksamheten och dess olika intressenter. Samtidigt behöver företag skapa sig legitimitet från sina intressenter (Bruzelius & Skärvad 2017, s. 31). Ett tillvägagångssätt för företag att upprätthålla ett ansvar för socialt värdeskapande gentemot flertalet intressenter och skaffa sig legitimitet är genom revision. Däremot värdesätts revisionen olika för respektive intressent då det föreligger varierande informationsbehov bland intressenterna (Smith, Brännström & Jansson 2015, s. 22). Finansiärer är av väsentlig betydelse för företag i och med att de investerar pengar i företaget (Freeman 2007, s. 64). I utbyte mot lån vill finansiärer ha en god avkastning på sitt satsade kapital och behöver då ha trovärdig finansiell information för att kunna ta välgrundade beslut (Healy & Palepu 2001). Dessutom kan också finansiell information vara till underlag för en kreditriskbedömning för kreditgivare (Smith, Brännström & Jansson 2015, s. 26). Genom revision blir den finansiella informationen

mer trovärdig och får en högre upplevd kvalité (Niemi et al. 2012). Således fungerar revisionen som ett verktyg för att minska den informationsasymmetri som föreligger mellan företaget och finansiären, vilket i sin tur ökar relationens värde.

2.3 Agentteori och informationsasymmetri

Agentteorins grundare, Jensen och Meckling (1976), definierar ett agentförhållande i termerna av ett avtal där en eller flera personer (huvudmannen/huvudmännen) anlitar en annan person (agenten) att utföra en tjänst, där agenten får vissa beslutsbefogenheter. Enligt teorin antas båda parter sträva efter att maximera sin egennytta, varpå det finns anledningar till att tro att agenten inte kommer handla utefter huvudmannens bästa intresse. För att minska risken att agenten agerar utefter egennytta kan huvudmannen skapa lämpliga incitamentsprogram och spenderar resurser på övervakningskostnader, som syftar till att kontrollera agentens handlande. Incitamentsprogrammen kan exempelvis vara bonussystem som ligger i linje med huvudmannens intressen. Exempel på övervakningskostnader är revision eller andra kontrollsystem. Resurser som huvudmannen ägnar åt incitamentsprogram eller övervakningskostnader kallas för “bonding costs”. Den förlust som drabbar huvudmannen på grund av att agenten agerat för egennytta kallas för “residual loss”. Det är näst intill omöjligt för huvudmannen, eller agenten, att försäkra sig om att agenten tar optimala beslut och agerar för huvudmannens intressen utan att kostnader uppstår i olika former. Dessa kostnader definieras som agentkostnader (Jensen & Meckling 1976).

Agentkostnader uppstår i alla situationer som involverar någon form av samarbete mellan två eller fler parter, även om parterna inte är tydligt definierade i agentförhållandet (Jensen & Meckling 1976). Detta visar på agentproblemets generaliserbarhet eftersom det uppstår i alla organisationer och samarbetsinsatser. Problemen som uppstår inom agentförhållandet hänförs främst till de meningsskiljaktigheter och den informationsasymmetri som uppstår mellan huvudmannen och agenten. Informationsasymmetrier som uppstår mellan dessa parter grundar sig i att ena parten har tillgång till mer information än motparten (Jensen & Meckling 1976). Motparten är därmed beroende av ytterligare information för att kunna ta välgrundade beslut. Exempelvis, i aktiebolag finns ett centralt agentproblem mellan ledningen och finansiärer då finansiärer investerar pengar i företaget (Freeman 2007, s. 64). För att kunna fatta välgrundade beslut kräver finansiärer trovärdig finansiell information när de lånar ut kapital. Även investerare utgår från trovärdig finansiell information för att säkerställa avkastning på det satsade kapitalet (Healy & Palepu 2001). Niemi et al. (2012) visar att frivillig revision leder till mer trovärdig finansiell information som finansiärer kan ta del av, och som därmed minskar informationsasymmetrin mellan parterna.

2.4 Tidigare forskning

Tidigare forskning har utifrån agentteorin studerat hur olika företagskaraktäristika påverkar valet av frivillig revision. Dessa egenskaper har valts ut för att studera om agentproblem är incitament för att påverka informationskvalitén i redovisningen, genom frivillig revision. Exempelvis har större företag fler kontrakt med olika parter, vilka är beroende av högkvalitativ redovisningsinformation. Mindre företag hanterar det mesta av informationsutbytet internt och utan offentlig publicering av känslig företagsinformation.

2.4.1 Skuldsättning

Informationsasymmetrier tenderar att uppstå mellan företag och externa finansiärer, vilket kan undvikas genom frivillig revision eftersom det förser den externa parten med trovärdig finansiell information (Healy & Palepu 2001; Minnis 2011). Detta leder även till att agentkostnader uppstår mellan företag och externa finansiärer. Tidigare forskning finner bevis för att företag med högre agentkostnader är mer benägna att efterfråga frivillig revision (Dedman, Kausar & Lennox 2014; Hay & Davis 2004). Till följd av uppkomna agentkostnader mellan företaget och externa finansiärer finner även Dedman, Kausar och Lennox (2014) att företagens skuldsättning kan påverka efterfrågan av frivillig revision bland aktiebolag i Storbritannien. Vid tidpunkten för studiens genomförande krävs att två av tre gränsvärden uppfylls för att brittiska aktiebolag ska omfattas av frivillig revision: (1) omsättning ≤ 5,6 miljoner pund, (2) tillgångar ≤ 2,8 miljoner pund, och (3) anställda ≤ 50.

Hay och Davis (2004) finner också i sin studie att företagens skuldsättning har en påverkan på efterfrågan av frivillig revision. Studien undersöker valet av revisor bland 380 företag i Nya Zeeland, där företagen frivilligt kan välja att bli reviderade. En av variablerna som Hay och Davis (2004) använder i sin studie är företagets skuldsättning. Från studiens resultat finner Hay och Davis (2004) bevis för att företagets skuldsättning har ett positivt signifikant samband med valet av frivillig revision, vilket innebär att företag med mer skulder tenderar att efterfråga revision i större utsträckning. Även i Australien finner Carey, Simnett och Tanewski (2000) bevis för att företagets skuldsättning har ett signifikant positivt samband med efterfrågan av frivillig revision men bland australienska familjeföretag. Vid studiens utförande var revision för australiensiska familjeföretag inget krav, såvida inte aktieägare med minst 5 procent av rösterna krävde detta.

En möjlig förklaring till att företag med högre skuldsättning väljer frivillig revision är på grund av lägre räntor med reviderade finansiella rapporter (Van Caneghem & Van Campenhout 2010; Minnis 2011; Huq, Hartwig & Rudholm 2022). Minnis (2011) undersöker i vilken utsträckning frivilligt reviderade finansiella rapporter påverkar räntesättningen. Studien genomförs på ett urval bland de största privatägda amerikanska företagen som omfattas av frivillig revision. Minnis (2011) finner att företag med reviderade finansiella rapporter redovisar betydligt lägre räntekostnader i jämförelse med icke reviderade företag. Minnis (2011) stöds även av Van Caneghem och Van Campenhout (2010) som finner att lägre räntekostnader för reviderade företag beror på att kreditinstitut kan basera underlagen på finansiella rapporter med en högre informationskvalité. Huq, Hartwig och Rudholm (2022) finner även sambandet till att revision leder till lägre räntekostnader i Sverige. Studien visar att företag med reviderade finansiella rapporter i genomsnitt får en lägre ränta på 0,47 procentenheter, i snitt motsvarande 2 437 kr. Genom att revisionen tenderar att generera en lägre räntesättning indikerar detta att finansiärer värdesätter reviderade rapporter för att möjliggöra mer välgrundade beslut (Briozzo & Albanese 2020) i och med att informationsasymmetrin mellan finansiärer och företaget minskar (Jensen & Meckling 1976).

Tidigare forskning visar således att företag med mer skulder har ett positivt samband med efterfrågan av frivillig revision. Baserat på tidigare forskning kommer således följande hypotes testas under svenska aktiebolags förhållanden:

H1: Det föreligger ett positivt samband mellan skuldsättning och frivillig revision

2.4.2 Storlek

Collis (2005) undersöker i vilken utsträckning som storleken på små privata företag i Storbritannien, i termer av omsättning, påverkar efterfrågan på frivillig revision. Studien baseras på en kvantitativ enkätundersökning bland 790 onoterade privata bolag som understiger alla tre gränsvärden som vid forskningstillfället var aktuellt i Storbritannien. Collis (2005) visar genom resultatet att storleken har en betydelse för ledningen avseende beslutet om användandet av frivillig revision. I takt med att företagets omsättning ökar föreligger det större incitament till revision. Dels beror det på att den relativa kostnaden för revisionen blir lägre desto högre omsättning företaget har. Dels beror det på att en högre omsättning bidrar till en ökad komplexitet i verksamheten vilket innebär större risker utan revision i och med att felaktigheter i verksamheten och räkenskaperna inte lika lätt upptäcks. Samtidigt tenderar fler agentförhållanden att uppstå i relation till en högre omsättning i och med att företaget blir större och fler parter involveras i verksamheten (Collis 2005). I samband med fler agentförhållanden blir även agentkostnaderna högre (Jensen & Meckling 1976). Med revision kan fördelarna även ses som större om revisionen kan minimera den informationsasymmetrin som finns mellan agentförhållanden (Collis 2005).

Collis (2005) resultat stöds även av Tauringana och Clarke (2000) och Niemi et al. (2012). Niemi et al. (2012) undersöker drivkrafterna bakom frivillig revision bland små privatägda aktiebolag i Finland. Genom en enkätundersökning visar studien att storleken på företaget, mätt i antal anställda, omsättning och balansomslutning, har en positiv påverkan på revisionsvalet. Collis (2005) resultat om en ökad komplexitet i verksamheten i takt med en ökad omsättning överensstämmer även med Tauringana och Clarke (2000), som menar att komplexiteten i termer av ökade transaktioner och mindre kontroll bidrar med större risker för potentiella bokföringsfel. Detta skapar incitament till att efterfråga frivillig revision (Niemi et al. 2012), eftersom övervakningen blir mer omfattande och dyrare (Jensen och Meckling 1976). Tauringana och Clarke (2000) visar att företagsstorlek, i termer av omsättning och balansomslutning, är positivt korrelerat med efterfrågan av frivillig revision bland små företag i Storbritannien.

Svanström (2008) undersöker också företagens storlek i förhållande till företagens efterfrågan av revision. Studien genomförs på tre olika storleksklasser, från mikroföretag med 1–9 anställda, upp till medelstora företag med 50–249 anställda, i tre olika regioner i Sverige. Genom en enkätundersökning finner Svanström (2008) att företagsstorlek i form av tillgångar har en positiv signifikant påverkan på revisionsvalet. Logaritmen av omsättning finner Svanström (2008) också har en positiv signifikant påverkan på revisionsvalet, men endast vid 10% signifikansnivå. Resultatet indikerar att företag med 1–9 anställda inte har lika stark efterfrågan som större företag eftersom det dels är mer ekonomiskt betungande och tidskrävande. Eftersom flera forskare är överens om att efterfrågan av frivillig revision påverkas av företagsstorlek kommer följande hypotes testas för svenska aktiebolag:

H2: Det föreligger ett positivt samband mellan företagsstorlek och frivillig revision

2.4.3 Tillväxt

Tidigare forskning visar att tillväxt är en ytterligare företagskaraktäristika som förklarar användandet av frivillig revision. Tillväxten har definierats i olika mått såsom tillväxt av anställda (Bennett & Robson 1999) och försäljningstillväxt (Barbera & Hasso 2013). Bennett

och Robson (1999) finner att revision i syfte för rådgivning är förknippad med företags tillväxt av anställda i Storbritannien. Studien finner bevis för att tillväxtbolag som har 20–99 anställda efterfrågar mer revision och att revisionsefterfrågan därefter har en stagnerande eller avtagande effekt ju större företaget blir.

Ojala et al. (2016) studerar förhållandet mellan förväntad tillväxt och frivillig revision i Finland. Företag som omfattas av frivillig revision i Finland är företag med högst 3 anställda, högst 0,20 miljoner euro i omsättning och högst 0,10 miljoner euro i balansomslutning. Genom intervjuer resulterar studien i att företag som förväntar sig en tillväxt tenderar att efterfråga frivillig revision. Detta grundar sig främst i att när företaget blir större blir verksamheten mer komplext och innefattar svårare hantering av verksamheten vilket anses vara till grund för att efterfråga frivillig revision. Dessutom grundar det sig på att företag som förväntar sig att tillväxten kommer leda till att överskrida gränsvärden förbereder sig med att ha frivillig revision innan revisionsplikten inträder. Att företag som förväntar sig tillväxt väljer frivillig revision kan även ha sin grund i att revision leder till en ökad försäljningstillväxt (Kent 1994; Berry, Sweeting & Goto 2006; Barbera & Hasso 2013). Berry, Sweeting & Goto (2006) finner ett samband mellan revision och försäljningstillväxt bland brittiska små och medelstora bolag. Tillväxten tenderar att öka 5,6 % till skillnad från de företag som avstår från revision. Detta visar på att små och medelstora företag som har tillväxt använder revision. Sambandet förklarar sig i att revisionen inkluderar affärsrådgivning som ledningen kan ta del av (Berry, Sweeting & Goto 2006), eftersom många chefer på mindre företag har bristande kunskaper och istället förlitar sig på att extern rådgivning kan hjälpa att driva verksamheten framåt (Kent 1994).

Då tidigare forskning visar att små företag som har eller förväntar sig tillväxt kommer välja frivillig revision kommer följande hypotes prövas i syfte att studera hur väl tidigare forskning kan appliceras på svenska aktiebolag som omfattas av frivillig revision:

H3: Det föreligger ett positivt samband mellan tillväxt och frivillig revision

2.4.4 Lönsamhet

Haw, Qi och Wu (2008) undersöker vilka faktorer som påverkar efterfrågan av frivillig revision baserat på kvartalsrapporter bland 2 458 kinesiska företag. En av variablerna som Haw, Qi och Wu (2008) använder för att förklara efterfrågan av frivillig revision är lönsamhetsmåttet räntabilitet på eget kapital (ROE). Detta grundar sig i att Kinas motsvarighet till svenska finansinspektionen, China Securities Regulatory Commission (CSRC), sedan 1996 kräver att företag har rapporterat nivåer av ROE över 10 % under de tre senaste åren för att tillåta nyemissioner. Detta skapar incitament till att företag manipulerar företagsintäkter för att kunna möta CSRCs krav. Företag med god lönsamhet väljer därför att frivilligt bli reviderade för att signalera att de inte manipulerat sina intäkter. Studiens resultat ger bevis för att det finns ett signifikant positivt samband mellan efterfrågan av frivillig revision och ROE. Studiens resultat innebär således att företag som är mer lönsamma, mätt i ROE, är mer benägna att efterfråga frivillig revision. Detta menar Haw, Qi och Wu (2008) beror på den effekt av frivillig revision som resulterar i ekonomiska fördelar. Bland de ekonomiska fördelarna återfinns antagandet om att frivillig revision ökar trovärdigheten och informationskvaliteten i finansiella rapporter. Detta bidrar till högre bolagsvärde och lägre räntor på företagslån genom externa finansiärer.

Dedman, Kausar och Lennox (2014) visar att lönsamhet också kan mätas genom lönsamhetsmåttet räntabilitet på totalt kapital (ROA). Dedman, Kausar och Lennox (2014)

använder agentteorin för att upprätta sina hypoteser för att undersöka vilka faktorer som påverkar efterfrågan av frivillig revision. Studien utgår från 6 274 icke revisionspliktiga brittiska företag från 2004. Studien använder ROA för att mäta företagets resultat och prestationsförmåga. Dedman, Kausar och Lennox (2014) argumenterar för att ROA är förknippat med företagsrisk genom att företag som kämpar med dåliga prestationer har incitament att manipulera sina resultat. Företag väljer därför att använda revision som ett medel för att signalera att de inte manipulerar sina resultat, vilket ökar efterfrågan av revision. Samtidigt innebär detta att revisorerna kommer prissätta risken genom att ta ut högre revisionsavgifter, vilket minskar efterfrågan av revision. Dedman, Kausar och Lennox (2014) resultat visar på ett signifikant negativt samband mellan ROA och efterfrågan av frivillig revision. Resultatet ligger i linje med antagandet om att företag som kämpar med dåliga resultat manipulerar dessa för att framstå som mer lönsamma och kreditvärdiga. Således innebär det att företag som redovisar lägre nivåer av ROA är mer benägna att efterfråga frivillig revision.

Tidigare forskning ger således bevis för att lönsamhet har ett positivt och ett negativt samband med efterfrågan av frivillig revision, beroende på om de mäts genom ROE eller ROA. Med grund i detta kan ingen riktning på sambandet specificeras i hypotesen, varpå följande hypotes upprättats för att undersöka om sambandet även föreligger bland svenska företag:

H4: Det föreligger ett samband mellan lönsamhet och frivillig revision

2.4.5 Ekonomiska problem

Revision kan vara ett tillvägagångssätt för ett företags överlevnad (Barbera & Hasso 2013) och för vägledning genom ekonomiska problem (Ojala et al. 2016). Ojala et al. (2016) studerar detta fenomen i Finland utifrån mikroföretagares, bankchefers och företrädare från skattemyndighetens synvinklar. Ekonomiska problem definieras i studien som negativt eget kapital. Bankchefer menar att revisorer kan upptäcka eventuella redovisningsfel som är av värdefull betydelse när företag har ekonomiska problem. Dessutom kan revisorn identifiera finansiella risker och vägleda företaget när finansiella svårigheter uppstår, något som inte alltid upptäcks av ledningen själva som inte besitter samma expertis. Således fungerar revisorn även som en rådgivare som kan leda företaget på rätt spår. Även om revision innebär flera fördelar, innebär det även arvodeskostnader som behöver finansieras av företaget. På grund av kostnadsskäl finner Ojala et al. (2016) att företag som har ekonomiska problem väljer bort revision. Antingen på grund av att den relativa kostnaden är för hög eller att kostnaden inte anses överväga fördelarna. Kostnadsbesparingar är dessutom bland de främsta anledningarna till att företag väljer bort revision om det föreligger ett revisionsval, oavsett ekonomiska problem eller inte (Rennie, Senkow, Rennie & Wong 2003).

Niemi et al. (2012) studerar också revisionens betydelse för företag med ekonomiska problem utifrån definitionen att företaget riskerar konkurs i enlighet med Altmans Z-score modell. Niemi et al. (2012) argumenterar för att mindre företag ofta har bristande kunskaper om hur ekonomiska problem kan lösas. Revisorn får därför en viktig roll med sin expertis samtidigt som revisorn minskar informationsasymmetrin som uppstår mellan företaget och olika intressenter som kan vara av väsentlig relevans. Företag med ekonomiska problem brukar exempelvis ha höga leverantörsskulder och krediter, som gör att revisionen är av väsentlig betydelse för leverantörerna och kreditgivare för att säkerställa att redovisningen inte är snedvriden. Dessutom tenderar kreditgivare att kräva revision som en säkerhet vid ekonomiska problem. Med dessa fördelar med frivillig revision finner Niemi et al. (2012), till skillnad från

Ojala et al. (2016), att företag med ekonomiska problem med viss sannolikhet väljer frivillig revision.

Tidigare forskning finner bevis för att ett negativt samband föreligger mellan revision och kassalikviditet genom deskriptiv statistik (Tauringana & Clarke 2000). Däremot finner Tauringana och Clarke (2000) detta samband inte signifikant. Genom att använda revisorer kan företaget lämna en försäkran genom revisionen att företaget är solvent även om det föreligger en lägre likviditet (Tauringana & Clarke 2000), samt att revisionen blir som en försäkran på att räkenskaperna är sanningsenliga (Minnis 2011). Revisionen fungerar således som ett verktyg för att attrahera kapital trots att det föreligger lägre likviditet (Minnis 2011). Detta behövs för företag som behöver refinansiera förfallna skulder som en följd av att riskerna ökar för långivare och att korta räntor kan ha en betydelsefull fluktuation över tid som kan innebära ett försämrat kassaflöde (Tauringana & Clarke 2000).

Således finns det motstridigheter i forskningen, då ekonomiska problem har visat sig ha både ett positivt och ett negativt samband med revisionsvalet. Mot bakgrund till att det inte finns en tydlig riktning på sambandet mellan ekonomiska problem och revision kommer följande hypotes prövas i denna studie:

H5: Det föreligger ett samband mellan ekonomiska problem och frivillig revision

2.5 Sammanfattning

Agentteorin ligger till grund för revisionens väsentlighet på grund av intressekonflikter och informationsasymmetrier mellan företaget och dess intressenter. Det föreligger flera agentförhållanden som påverkar företagens företagskaraktäristika i förhållande till frivillig revision. Tidigare forskning betonar vikten av revisionsvalet i förhållande till företagens skuldsättning (Carey, Simnett & Tanewski 2000; Hay & Davis 2004; Minnis 2011; Dedman, Kausar & Lennox 2014), storlek (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005; Niemi et al. 2012), tillväxt (Bennett & Robson 1999; Ojala et al. 2016), lönsamhet (Haw, Qi & Wu 2008; Dedman, Kausar & Lennox 2014) och ekonomiska problem (Tauringana & Clarke 2000; Minnis 2011; Niemi et al. 2012). För skuldsättning, storlek och tillväxt visar tidigare forskning på positiva samband med revision. Avseende lönsamhet har blandade resultat hittats, där ROE har en positiv påverkan på huruvida företaget har frivillig revision (Haw, Qi & Wu 2008), medan ROA har en negativ påverkan (Dedman, Kausar & Lennox 2014). Blandade resultat gäller även för ekonomiska problem där (Ojala et al. 2016) finner ett negativt samband mellan revision och ekonomiska problem, medan Niemi et al. (2012) finner ett positivt samband mellan revision och ekonomiska problem. I Tabell 2.1 framgår en sammanställning av tidigare forskning avseende olika företagskaraktäristika i förhållande till revisionen.

Tabell 2.1. Sammanfattning av tidigare forskning

Företagskaraktäristika	Tidigare forskare	Resultat i tidigare forskning
Skuldsättning	Carey, Simnett och Tanewski (2000) och Hay och Davis (2004) och Dedman, Kausar och Lennox (2014).	Företag med högre skuldsättning tenderar att efterfråga frivillig revision i större utsträckning.
Storlek	Tauringana och Clarke (2000) och Collis (2005) och Niemi et al. (2012).	Storlek i termer av antalet anställda, balansomslutning och omsättning har en positiv påverkan på revisionsvalet.
Tillväxt	Kent (1994) och Bennett och Robson (1999) och Berry, Sweeting och Goto (2006) och Barbera & Hasso (2013) och Ojala et al. (2016) och Huq et al. (2020).	Sysselsättningstillväxt och en förväntad tillväxt har en positiv påverkan på frivillig revision. Revision har även visat sig ha positiv effekt på tillväxten bland företag som omfattas av frivillig revision.
Lönsamhet	Haw, Qi och Wu (2008) och Dedman, Kausar och Lennox (2014).	Lönsamheten mäts i termer av ROE och ROA. Företag med högre ROE efterfrågar mer revision. Företag med lägre ROA efterfrågar mer revision.
Ekonomiska problem	Tauringana och Clarke (2000) och Minnis (2011) och Niemi et al. (2012) och Ojala et al. (2016).	Ekonomiska problem har mätts i termer av likviditet, negativt eget kapital och ett mått av konkursbenägenhet och visat på ett blandat resultat avseende sambandet till revision. Främst positiva samband har identifierats men även ett negativt samband till revision har funnits bevis för.

Tabellen visar en sammanfattning av resultaten från tidigare forskning avseende sambanden mellan identifierade företagskaraktäristika och frivillig revision.

3 Metod

Följande metodkapitel inleds med en presentation av studiens population och urval samt datainsamling. Därefter kommer en redogörelse för studiens variabler, tillvägagångssätt och forskningsmetod. Kapitlet avslutas med en diskussion avseende kvalitetskriterier och etiska överväganden samt en metoddiskussion som avser en kritisk reflektion över studiens metodval.

3.1 Population och urval

Studiens syfte är att studera vilka företagskaraktäristika som kännetecknar svenska aktiebolag som har valt frivillig revision. Studiens hänför sig således till svenska aktiebolag som omfattas av reglerna om frivillig revision. För att ett företag ska omfattas av frivillig revision enligt 9 kap. 1 § 3 st ABL får inte företaget överskrida mer än ett av följande tre gränsvärden de två senaste räkenskapsåren:

- Medelantalet anställda under räkenskapsåret uppgår till högst 3 anställda
- Balansomslutning uppgår till högst: 1 500 000 kr
- Nettoomsättningen uppgår till högst: 3 000 000 kr

Databasen Business Retriever ligger till grund som urvalsram för denna studie. Genom Business Retriever och Excel gjordes en filtrering avseende gränsvärdena omsättning, totala tillgångar och antalet anställda. Genom filtreringen uppfyller samtliga aktiebolag respektive gränsvärde på grund av databasens begränsningar avseende filtreringar. Detta medför att det föreligger underteckning i urvalsramen avseende företag som uppfyllt två gränsvärde men överskrider ett gränsvärde. Trots denna begränsning kommer studiens resultat att skrivas utifrån samtliga företag som omfattas av frivillig revision men detta bör tas i beaktande vid studiens resultat och slutsats.

Tillhörande studiens urvalsram omfattas endast aktiva företag, således omfattas inte inaktiva eller vilande bolag, bolag som har en pågående eller avslutad konkurs eller likvidation eller av någon annan anledning inte är aktiva. Dessutom har aktiebolag utan omsättning exkluderats från studien. Dessa val har gjorts för att få ett så representativt urval och resultat som möjligt för de företag som tenderar att överväga revision. Exempelvis är ett vilande aktiebolag inte i behov av revision eftersom ingen verksamhet bedrivs. Därutöver har även advokatbyråer exkluderats i urvalsramen eftersom Advokatsamfundet (2016) ställer krav på revision och omfattas således inte av frivillig revision. Detta har gjorts genom att exkludera företag som ingår i branschen “juridik”.

Efter uppställda kriterier resulterade urvalsramen i 221 664 aktiebolag varav 2 416 företag med revision och 219 248 företag utan revision. Genom ett stickprov upptäcktes fel i datamaterialet, främst gällande företagets revisionsstatus (läs mer i avsnitt 3.5). Fler företag visade sig vara utan revisor än vad datamaterialet visade. Felen var så pass omfattande att denna variabel ändrades till företagens faktiska revisionsstatus under 2019 som studien undersöker. Ändringen skedde i samband med att ett icke proportionellt stratifierat slumpmässigt urval genom Excels slumpgenerator genomfördes. Eftersom urvalsramen avseende företag med revision var så pass liten och inkluderade många företag som var utan revisor, gjordes ett större slumpmässigt urval på 1 890 företag. Därefter gjordes ett slumpmässigt urval i den andra gruppen, med företag utan revision, på 247 företag. Orsaken till ett icke proportionellt urval är för att få relativt jämna observationer i respektive grupp. Företagen i urvalet ändrades därefter manuellt efter företagets

faktiska revisionsstatus i årsredovisningen. Detta resulterade i 1 127 företag med revision och 1 003 företag utan revision. När datamaterialet innehåller 30 eller fler observationer kan normalfördelning i regel antas (Doane & Seward 2018, s. 304). Beroende på hur symmetrisk populationen är och mängden uteliggare kan det i vissa fall krävas fler observationer i datamaterialet. Eftersom studiens datamaterial innehåller 2130 observationer, vilket markant överstiger regeln om 30 observationer, kan således normalfördelning antas föreligga.

Eftersom det stratifierade urvalet inte kunde göras proportionellt för respektive grupp finns risken för urvalsfel som bör tas i beaktande. Ett stratifierat urval möjliggjordes av att populationen kunde hämtas från Business Retriever. Anledningen till att ett sannolikhetsurval valdes är att det möjliggör till generalisering till populationen (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 193), vilket i denna studie innebär att generalisering kan göras till alla företag som omfattas av reglerna för frivillig revision.

När urvalet var framtaget sorterades dubbletter bort, vilket kan ha uppkommit genom Excels slumpgenerator (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 217), eller att samma företag finns i olika kategorier i Business Retriever. Följaktligen resulterade urvalet i 2130 företag efter att dubbletter sorterats bort, 1 127 företag som använder frivillig revision och 1 003 företag som valt att avstå revisionen. Vid valet av urvalets storlek beaktades kostnads- och tidsmässiga aspekter (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 195). Dessutom beaktades urvalets absoluta storlek i förhållande till urvalsramen i syfte att uppnå ett relativt precist urval med minimerade urvalsfel. Eftersom studien hänför sig till svenska aktiebolag som omfattas av reglerna om frivillig revision föreligger heterogenitet mellan branscher (Huq et al. 2020; Anderson & Zéghal 1994), vilket skapar variation i urvalet (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 197). Således är det av betydelse att ha ett större urval för att det ska vara representativt för populationen.

3.2 Datainsamling

I syfte att besvara studiens frågeställning avseende vilka företagskaraktäristika som kännetecknar aktiebolag som har valt frivillig revision har datainsamlingen gjorts genom databasen Business Retriever. Business Retriever möjliggör inhämtning av bolagsinformation, vilket innebär att studiens material baseras på sekundärdata. Datainsamlingen genom Business Retriever är relativt begränsad då endast förinställda intervaller avseende antalet anställda och omsättning kan användas som filtrering. Däremot finns möjligheten att välja företag som inte är revisionspliktiga som har, eller som inte har revisor. Business Retriever har även begränsningar avseende inhämtning av finansiell information av mer än 40 000 företag. Därav behövde datainsamlingen göras per bransch för att möjliggöra datainsamlingen av samtliga företag.

Datainsamlingen genomfördes för räkenskapsåret 2019. Anledningen till att endast studera vilka företagskaraktäristika som kännetecknar aktiebolag som har frivillig revision under ett år är för att undvika makroekonomiska effekter som kan påverka företag och deras finansiella rapporter över tid. Exempelvis har covid-19 inneburit flera makroekonomiska effekter som påverkat företag i olika utsträckning (Fu, Liu & Wei 2021). Studiens data utgår därför från räkenskapsåret 2019 eftersom det under detta år var en stabilare ekonomi och omvärld.

3.3 Urval av variabler

Variablerna i denna studie har valts i syfte att kunna besvara syftet i bästa möjliga mån utifrån tidigare forskning. Den beroende variabeln är revision och de oberoende variablerna[2] är skuldsättningsgrad, omsättning, omsättningstillväxt, ROA, ROE och kassalikviditet. Därutöver används även kontrollvariablerna tillgångar, företagsålder och bransch. Studiens beroende variabel är en dummyvariabel där 1 representerar de företag som valt att använda frivillig revision och där 0 representerar de företag som valt att avstå från frivillig revision. Operationalisering av studiens företagskaraktäristika har gjorts utifrån tidigare forskning och dessa variabler har sammanställts i tabell 3.1. Samtlig finansiell information är inhämtad från Business Retriever (u.å.), varpå inga egna beräkningar av dessa har gjorts i studien, Business Retrievers (u.å.) beräkningar återfinns i bilaga 1. Bilaga 1 innehåller även beräkningar för studiens ordinal och nominala variablerna.

Tabell 3.1. Beskrivning av variabler

Variabel	Definition	Skala	Förväntat utfall	Hypotes
FRI_REV	Frivillig revision	Nominal	N/A	H1:H2: H3:H4:H5
SKULD	Skuldsättningsgrad (%)	Kvot	Positivt (+)	H1
OMS	Omsättning (tkr)	Kvot	Positivt (+)	H2
TILLVXT	Förändring omsättning (%)	Kvot	Positivt (+)	H3
ROE	Avkastning på eget kapital (%)	Kvot	Neutralt (+/-)	H4
ROA	Avkastning på totalt kapital (%)	Kvot	Neutralt (+/-)	H4
LIKV	Kassalikviditet (%)	Kvot	Neutralt (+/-)	H5
TILLG	Totala tillgångar (tkr)	Kvot	N/A	H2
ÅLDER	Företagsålder uppdelat i tre kategorier	Ordinal	N/A	H3:H5
KOPI	Företag som bedriver kontant- och personalintensiva verksamheter	Nominal	N/A	H1:H2: H3:H4:H5
EKOPI	Företag som inte bedriver kontant- och personalintensiva verksamheter	Nominal	N/A	H1:H2: H3:H4:H5

Tabellen visar en sammanfattning av studiens variabler, förväntat utfall samt vilken hypotes variabeln är förknippad med. I kolumn "Variabel" anges beteckningar av studiens variabler, vilka definieras i kolumnen "definition".

För att mäta företagens skuldsättning använder tidigare forskning ett mått där totala skulder divideras med totala tillgångar (Carey, Simnett & Tanewski 2000; Hay & Davis 2004; Minnis 2011; Dedman, Kausar & Lennox 2014). Detta är ett mått som inte är vanligt förekommande i Sverige, som istället använder skuldsättningsgrad som ett motsvarande nyckeltal. Med grund i att båda måtten mäter grad av skuldsättning och att detta är en studie som baseras på svenska företag, kommer nyckeltalet skuldsättningsgrad användas. Skuldsättningsgrad inkluderas

[2] Oberoende variabler hänförs i denna studie till skuldsättningsgrad, omsättning, omsättningstillväxt, ROA, ROE och kassalikviditet. Kontrollvariabler inkluderas även i studiens oberoende variabler men kommer särskiljas från de oberoende variablerna genom att benämna dessa som kontrollvariabler.

därför som en av studiens oberoende variabler. Tidigare forskning finner att företagens skuldsättning har ett positivt samband med efterfrågan av frivillig revision (Carey, Simnett & Tanewski 2000; Hay & Davis 2004; Minnis 2011; Dedman, Kausar & Lennox 2014). Således förväntar denna studie också ett positivt samband mellan skuldsättning och frivillig revision.

Storlek har i denna studie operationaliserats till omsättning, en definition som är återkommande i tidigare forskning (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005; Niemi et al. 2012). Tidigare studier om företagsstorlekens betydelse för valet av revision visar ett positivt samband mellan dessa variabler (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005; Niemi et al. 2012). Detta grundar sig främst i att ett större företag är mer komplext, där revisionen fungerar som både en intern och extern kontroll över verksamheten. Samtidigt blir den relativa revisionskostnaden lägre med en högre omsättning. Således förväntar sig studien ett positivt samband mellan storlek och frivillig revision.

Tillväxt har i tidigare forskning definierats som både omsättningstillväxt (Barbera & Hasso 2013) och tillväxt av anställda (Bennett & Robson 1999). Denna studie kommer utgå från omsättningstillväxt då det lämpar sig bättre på svenska bolag som omfattas av frivillig revision. Tillväxt av anställda kan endast appliceras i en låg utsträckning för svenska bolag som omfattas av reglerna för frivillig revision eftersom gränsvärdet är 3 anställda. Detta skulle med stor sannolikhet inte ge en tillräckligt stor spridning i datamaterialet för att identifiera skillnader mellan företag med respektive utan revision.

Tidigare forskning visar att tillväxt har ett positivt samband med valet av frivillig revision (Kent 1994; Bennett & Robson 1999; Berry, Sweeting & Goto 2006; Barbera & Hasso 2013). En förväntad tillväxt kommer skapa incitament till att efterfråga frivillig revision eftersom företaget blir mer komplext med en svårare hantering (Ojala et al. 2016). Samtidigt visar tidigare forskning på att revision leder till en ökad försäljningstillväxt (Kent 1994; Berry, Sweeting & Goto 2006; Barbera & Hasso 2013), vilket kan skapa incitament till att efterfråga revision om företaget vill växa. Mot bakgrund till tidigare forskning kommer studien att förvänta sig ett positivt samband mellan omsättningstillväxt och frivillig revision.

Företagskaraktäristikan lönsamhet har operationaliserats till ROE och ROA i enlighet med tidigare studier (Haw, Qi & Wu 2008; Dedman, Kausar & Lennox 2014). Tidigare studier visar att lönsamhet mätt som ROE har ett positivt samband med efterfrågan av frivillig revision, och lönsamhet mätt som ROA har ett negativt samband med efterfrågan av frivillig (Haw, Qi & Wu 2008; Dedman, Kausar & Lennox 2014). Enligt Dedman, Kausar & Lennox (2014) är ROA förknippat med företagsrisk på grund av att företagens tillgångar anses medföra viss risk. Företag som manipulerar sina resultat för att framstå som mer lönsamma väljer ofta att manipulera sina tillgångar i finansiella rapporter. Detta är revisorer medvetna om som därför prissätter risken genom högre revisionsavgifter, som leder till en minskad efterfrågan av revision (Dedman, Kausar & Lennox 2014). Med grund i skillnaderna på ROE och ROA förväntar denna studie således ett neutralt samband mellan lönsamhet och frivillig revision.

Ekonomiska problem mäts i denna studie som kassalikviditet i enlighet med Tauringana och Clarke (2000) och Minnis (2011) definitioner, där företag med lägre kassalikviditet har mer ekonomiska problem. Tidigare forskning visar att företag med ekonomiska problem både efterfrågar mer och mindre revision när revisionen inte är obligatorisk (Tauringana & Clarke 2000; Minnis 2011; Niemi et al. 2012; Ojala et al. 2016). Anledningarna till att företag som har ekonomiska problem efterfrågar revision grundar sig främst på att revisorer besitter kunskaper som kan vara fördelaktigt vid en ekonomisk kris (Niemi et al. 2012), samt att revision kan

fungera som en försäkran till kreditgivare att revisionen är korrekt och att insolvens inte föreligger trots en låg kassalikviditet (Tauringana & Clarke 2000). Samtidigt menar Ojala et al. (2016) att företag inte väljer revision på grund av kostnadsskäl. Således förväntar sig denna studie endast ett neutralt samband mellan frivillig revision och kassalikviditet.

3.3.1 Kontrollvariabler

För att undvika spuriösa samband inkluderar studien kontrollvariabler i regressionsanalysen. Valet av kontrollvariabler grundar sig på tidigare forskning avseende vilka faktorer som påverkar användandet av frivillig revision. Tidigare forskning visar att ekonomiska problem kan vara en anledning till att företag väljer att använda frivillig revision (Tauringana & Clarke 2000; Minnis 2011; Niemi et al. 2012; Barbera & Hasso 2013). Däremot argumenterar Niemi et al. (2012) att det främst grundar sig i att företag har begränsade erfarenheter och kunskaper relaterat till ekonomiska beslut, särskilt vid ekonomiska kriser. Således antas att kunskap och erfarenhet kommer med företagets ålder, varför företagets ålder används som en kontrollvariabel i denna studie. Denna kontrollvariabel används även av Barbera och Hasso (2013) i förhållandet mellan revisionsvalet och försäljningstillväxt samt företagets ekonomiska överlevnad. Företagets ålder har baserats på företagens registreringsdatum och har delats in i följande tre kategorier:

- Yngre företag: registreringsdatum mellan år 2019 och 2016
- Medelåldriga företag: registreringsdatum mellan år 2015 och 2009
- Äldre företag: registreringsdatum år 2008 eller tidigare

Barbera & Hasso (2013) undersöker hur familjeföretag påverkar användandet av frivillig revision. Studien finner att familjeföretag som använder revision klarar sig bättre ekonomiskt än utan revision. Dessutom visar studien på att en extern revisor hos familjeföretag är förknippat med högre tillväxt. Eftersom familjeföretag har visat sig ha en påverkan på hur företaget klarar sig ekonomiskt och dess tillväxt vid användningen av en extern revisor kan detta ha att göra med företagets förväntan om ekonomisk överlevnad och tillväxt. Således hade det varit intressant att inkludera familjeföretag som en kontrollvariabel för ekonomisk överlevnad och tillväxt. Däremot var familjeföretag inte en möjlig filtrering i Business Retriever, vilket innebär att detta inte är något som kan kontrolleras för i studien. Detta medför en risk att det föreligger ett spuriöst samband mellan frivillig revision och ekonomiska problem samt mellan frivillig revision och tillväxt som bör beaktas vid studiens resultat.

Bransch är en kontrollvariabel som används i tidigare forskning (Barbera & Hasso 2013), vilket även inkluderas i denna studie. Branschens påverkan på revisionsvalet kan grunda sig på flera anledningar. Bland annat har främst kontant- och personalintensiva branscher uppvisat sig vara olika kapabla till ekonomisk brottslighet, såsom uthyrnings-, företagsservice- och frisörbranschen (Riksrevisionen 2017, s. 29). Detta kan skapa motiv för företag att använda frivillig revision i syfte att minska misstankar om ekonomisk brottslighet vilket exempelvis kan vara värdefullt vid upptagande av nya lån. Samtidigt är det branscher som tenderar att begå ekonomiska brott som oftast väljer bort revision. Dessutom visar även Huq et al. (2020) att det finns branschskillnader i hur sysselsättningstillväxten påverkas av revision, samtidigt som Anderson och Zéghal (1994) visar att det finns heterogenitet över branscher avseende revisionskostnader. I och med att det föreligger heterogenitet mellan branscher kan det innebära att olika företagskaraktäristika kan skilja sig över bransch, varför bransch kommer användas som en kontrollvariabel.

Denna studie inkluderar två kontrollvariabler för bransch utformade som dummyvariabler, baserat på Riksrevisionens (2017, s. 29) studier av företag som tenderar att begå mer ekonomiska brott. En dummyvariabel representerar branscherna restaurangverksamhet, byggverksamhet och hår- och skönhetsvård, som klassificeras som mer personal- och kapitalintensiva. Den andra dummyvariabeln inkluderar istället de tre branscherna dataprogrammering, datakonsultverksamhet och fastighetsförmedling, som klassificeras som mindre personal- och kapitalintensiva. Baserat på Riksrevisionens (2017, s. 29) studier förväntas kapital- och personalintensiva branscher efterfråga mindre revision än de branscher som är mindre kapital- och personalintensiva.

Företagsstorlek har i tidigare forskning definierats olika. Exempelvis har Collis (2005) undersökt företagsstorlek i termer av omsättning, medan Niemi et al (2012) har undersökts företagsstorlekens påverkan på revisionsvalet baserat på omsättning, totala tillgångar och antalet anställda. Tauringana & Clarke (2000) har i sin tur gjort en liknande studie men där storlek baseras på omsättning och totala tillgångar. Eftersom antalet anställda har ett gränsvärde på endast 3 stycken i Sverige, kommer inte detta storleksmått att beaktas vidare då variationen tenderar att bli för låg. Däremot bör företagsstorlek i termer av totala tillgångar inte uteslutas från att ha en påverkan på företagens revisionsstatus, då även detta visat sig ha en påverkan på revisionsvalet i tidigare forskning (Tauringana & Clarke 2000; Niemi et al 2012). Dessutom tenderar totala tillgångar att fånga upp mer agentförhållanden än omsättning, eftersom ju större balansomslutningen är, desto fler skulder och eget kapital föreligger i bolaget (Collis 2005). Totala tillgångar har även använts som en kontrollvariabel för omsättning av Svanström (2008). Av dessa anledningar kommer totala tillgångar användas som en kontrollvariabel i denna studie.

Tidigare forskning använder även kontrollvariabler för olika storleksmått, skuldsättningsmått, kassalikviditet, lönsamhetsmått och omsättningstillväxt i förhållandet mellan revisorsvalet och olika företagskaraktäristika (Barbera & Hasso 2013; Ojala et al. 2016; Huq, Hartwig & Rudholm 2022). Eftersom denna studie inkluderar dessa variabler som oberoende variabler, kommer denna studie att använda färre kontrollvariabler än vad som annars hade behövts.

3.3.2 Bortfallsanalys

I datamaterialet finns partiellt bortfall som behöver beaktas. Partiellt bortfall hänförs till de variabler där finansiell information saknas för ett företag, vars värde på variabeln är noll. Variablerna ROE, ROA, TILLVXT, LIKV, SKULD, ÅLDER och TILLG behöver därför kontrolleras för partiellt bortfall. Företag som hade 0 tkr i omsättning år 2019 har i ett tidigare skede redan exkluderats från studien varför OMS inte omfattas av något partiellt bortfall. Resterande variabler är dummyvariabler som har all finansiell information och omfattas därmed inte heller av något partiellt bortfall. I tabell 3.2 presenteras det partiella bortfallet närmare för respektive variabel.

Tabell 3.2. Partiellt bortfall

Variabel	SKULD	TILLVXT	ROE	ROA	LIKV	TILLG	ÅLDER	Totalt
Partiellt bortfall (antal)	50	532	63	64	64	21	0	794
Partiellt bortfall (%)	2,35	24,98	2,96	3,00	3,00	0,99	0	3,73

Tabellen visar datamaterialets partiella bortfall för ROE, ROA, TILLVXT, LIKV, SKULD, ÅLDER och TILLG. I tabellen framkommer det partiella bortfallet i antal och procent för de observationer där finansiell information har ett värde av noll. Det totala partiella bortfallet i procent har beräknats genom det totala antalet partiella bortfallet dividerat med totala antalet observationer för samtliga oberoende variabler och kontrollvariabler i forskningsmodellen.

Datamaterialet har ett totalt partiellt bortfall om 794 för ROE, ROA, TILLVXT, LIKV, SKULD, TILLG och ÅLDER. Detta motsvarar ett totalt partiellt bortfall på 3,73 % för studiens variabler. Eftersom bortfallet är så pass litet kan resultatet generaliseras till populationen. Information om variabeln ÅLDER finns för samtliga företag och har därför inget partiellt bortfall. Däremot har resterande variabler ett bortfall mellan 0,99 % och 24,98 %. TILLVXT är den variabel som har det största partiella bortfallet. Dessa bortfall hänför sig främst till de företag som har registreringsdatum år 2019, som därav inte bedrivit någon verksamhet under år 2018. Bortfallen hänför sig även till vissa företag som inte haft någon omsättning under 2018, vilket innebär att ingen omsättningstillväxt registrerats. Dessutom finns det ett färre antal bolag som har samma omsättning 2018 som 2019, som därför har omsättningstillväxt på 0 %. Eftersom dessa inte utgör ett partiellt bortfall blir detta ett urvalsfel. Eftersom det berör så pass få företag anses detta endast ha en marginell påverkan på resultatet.

Resterande variabler har ett mindre bortfall som varierar mellan 0,99 % och 3,00 %. Varför det finns bortfall i dessa finns flera förklaringar för. Bortfallen för LIKV avser främst företag som inte har kortfristiga skulder. Bortfallen för SKULD avser också främst de företag som inte hade skulder under räkenskapsåret 2019. ROA och ROE har det lägsta partiella bortfallet. Partiellt bortfall som hänför sig till ROA grundar sig främst i att det inte finns något registrerat rörelseresultat, vissa företag med brutet räkenskapsår samt fel i datamaterialet från Business Retriever. Liknande resonemang gäller även för partiellt bortfall som hänför sig till ROE, men där företag inte redovisat något resultat efter finansiella poster samt att det föreligger fel i datamaterialet från Business Retriever. Kontrollvariabeln TILLG har endast ett partiellt bortfall på 0,99 %. Dessa bortfall hänför sig främst också till avsaknad av finansiell information i Business Retriever av företagets faktiska totala tillgångar år 2019.

Fel i datamaterialet har även visat sig föreligga genom kontroller som gjorts av datamaterialet genom en jämförelse med årsredovisningar och offentlig finansiell information (läs mer i avsnitt 3.5). Ett stickprov av 75 företag visade att 90,7 % av företagen hade korrekt finansiell information. Således uppvisade 9,3 % av företagen fel finansiell information, främst avsåg detta något mindre fel på enstaka företagskaraktäristika. Eftersom fel i datamaterialet upptäckts finns det risk att ett partiellt bortfall i analysen är felaktigt på grund av fel i databasen. Däremot är det en mindre andel som är felaktig, vilket inte kommer påverka resultatet i alltför stor utsträckning.

3.4 Forskningsmetod

För att kunna besvara syftet med studien kommer en logistisk regressionsanalys utföras. Detta är en metod som använts i tidigare forskning inom området (Collis, Jarvis och Skerratt 2004; Svanström 2008; Collis 2010; Niemi et al. 2012; Dedman, Kausar & Lennox 2014; Ojala et al.

2016; Briozzo & Albanese 2020). Stoltzfus (2011) lyfter flera aspekter som behöver tas i beaktande för att för att använda logistisk regression. Den beroende variabeln behöver vara binär. I denna studie är den beroende variabeln en dummyvariabel där 1 representerar företag som använder frivillig revision och 0 representerar företag som inte använder frivillig revision.

Vid en logistisk regression behöver även de oberoende variablerna beaktas, inkluderat kontrollvariabler (Stoltzfus 2011). Forskningsmetoden sätter inga hinder för variabler med olika skalor, vilket möjliggör att studiens alla oberoende variabler och kontrollvariabler kan inkluderas i den logistiska regressionen. Därutöver är en förutsättning för logistisk regression att de oberoende variablerna behöver utses motiverat med tidigare forskning och dessa får inte korrelera med varandra i för hög grad så det uppstår multikollinearitet (Stoltzfus 2011). Samtliga oberoende variabler i denna studie har valts utifrån tidigare forskning. Test av multikollinearitet har även genomförts, vilket visade på att problem med multikollinearitet inte föreligger (se avsnitt 3.4.1).

Därutöver får inte heller dubbletter finnas i datamaterialet eftersom resultatet i sådana fall kan bli missvisande (Stoltzfus 2011). Detta har säkerställts genom att sju dubbletter har filtrerats bort i datamaterialet genom Excel. Dessutom ska extremvärden tas i beaktande då dessa kan ge en oönskad effekt på resultatet (Stoltzfus 2011). Studien omfattar 175 värden som winsoriserats till den 1e och 99e percentilen, och således beaktas som extremvärden (se avsnitt 4.1). Till sist ska det även finnas fler observationer än antalet oberoende variabler, mellan 10–20 observationer per oberoende variabel för att upprätthålla modellens validitet (Stoltzfus 2011). Denna studie behandlar 213 observationer per oberoende variabel, vilket medför att modellens validitet upprätthålls.

Efter de beroende och oberoende variablerna har beaktats och bearbetats kommer studien baseras på följande modell för logistisk regression:

$$FRI_REV_{i,t}=\beta_0+\beta_1 SKULD_{i,t}+\beta_2 OMS_{i,t}+\beta_3 TILLVXT_{i,t}+\beta_4 ROA_{i,t}+\beta_5 ROE_{i,t}+\beta_6 LIKV_{i,t}+\beta_7 TILLG_{i,t}+\beta_8 ÅLDER_{i,t}+\beta_9 KOPI_{i,t}+\beta_{10} EKOPI_{i,t}+\varepsilon_{i,t}$$

3.4.1 Multikollinearitet

Vid genomförande av en logistisk regression behöver kontroll göras av multikollinearitet mellan de oberoende variablerna (Stoltzfus 2011). För att undersöka om problem med multikollinearitet föreligger har en korrelationsmatris framställts (se bilaga 2), som baseras på samtliga oberoende variabler och kontrollvariabler. Resultatet från Pearson’s korrelationstest visar att korrelationen varierar från -0,012 till 0,619 mellan de oberoende variablerna. Den högsta korrelationen är mellan variablerna OMS och TILLG, med en korrelationskoefficient på 0,619. Hair, Anderson, Tatham och Black (1998, s 189) menar att höga korrelationer uppstår över 0,8 vilket då har en effekt på uppskattningen av regressionskoefficienterna. Samtliga oberoende variablernas korrelation till varandra understiger 0,8 vilket indikerar att studiens datamaterial inte har problem med multikollinearitet.

Ytterligare ett sätt att se om problem med multikollinearitet föreligger i datamaterialet är genom variablernas VIF-värde (Doane & Seward 2018, s 576). Detta test möjliggör inkluderandet av samtliga variabler. VIF-värdena varierar från 1,011 och 1,596 (se bilaga 3). Van Caneghem & Van Campenhout (2010) menar att multikollinearitet mellan variabler redan kan bli problematisk vid ett VIF-värde över 3,5, medan Doane och Seward (2018, s. 577) menar att det

finns en tumregel att VIF-värde över 10 skapar problem med multikollinearitet. Oavsett tolkning indikerar VIF-värdena att det inte föreligger problem med multikollinearitet bland studiens variabler eftersom VIF-värdena som högst är 1,60. Detta visar även att variablerna OMS och TILLG inte behöver beaktas vidare på grund av deras relativt höga korrelation, eftersom VIF-värden understiger 1,60 för båda dessa variabler.

Genom att det inte föreligger problem med multikollinearitet bland de oberoende variablerna indikerar detta på att de uppskattade betakoefficienterna för berörda variabler inte kommer att bli missvisande (Stoltzfus 2011). De oberoende variablerna har istället tillsammans en förmåga att förklara den beroende variabeln (Hair et al. 1998, s. 156). Således kan alla oberoende variabler inkluderas i den logistiska regressionen utan att det blir svårigheter att urskilja vilken variabel som faktiskt orsakar variationen i den beroende variabeln (Hair et al. 1998, s. 188; Newbold, Carlsson & Thorne 2013, s. 575).

3.4.2 Modellval

För att välja en modell som bäst förklarar vad som kännetecknar företag som har valt frivillig revision utgår studien från den modell som ger bäst förklaringsgrad mätt genom Cox & Snell R^2 och Nagelkerke R^2. Båda förklaringsgraderna antar värden mellan 0 och 1, där 1 innebär att modellen helt förklarar efterfrågan av frivillig revision, och 0 innebär att modellen inte förklarar sambandet alls. I tabell 3.3 framgår samtliga testade modeller tillsammans med dess förklaringsgrader. Modell 8 och 9 ger högst förklaringsgrad genom Nagelkerke R^2 men att Cox & Snell R^2 visar en högre förklaringsgrad när variablerna för bransch inkluderas, modell 9. Således förklaras efterfrågan av frivillig revision bäst av modell 9 som inkluderar studiens samtliga variabler, som därför innebär att modell 9 väljs för studiens logistiska regression. Modellens uppnådda förklaringsgrad om 3,70 % är relativt låg i jämförelse med tidigare forskning som uppnår förklaringsgrader om 63,40 % och 34,80 % (Tauringana & Clarke 2000; Collis, Jarvis & Skerratt 2004). Studiens uppnådda förklaringsgrad ligger nära Carey, Simnett och Tanewski (2000) accepterade förklaringsgrad om 2 %, varpå denna studie också accepterar förklaringsgraden på 3,70 % som modellen ger.

Tabell 3.3. Test av modeller

Modell	Variabler	Cox & Snell R^2	Nagelkerke R^2
1	FRI_REV, SKULD	0,000	0,000
2	FRI_REV, SKULD, OMS	0,003	0,004
3	FRI_REV, SKULD, OMS, TILLVXT	0,013	0,017
4	FRI_REV, SKULD, OMS, TILLVXT, ROE,	0,012	0,016
5	FRI_REV, SKULD, OMS, TILLVXT, ROE, ROA	0,012	0,017
6	FRI_REV, SKULD, OMS, TILLVXT, ROE, ROA LIKV,	0,014	0,019
7	FRI_REV, SKULD, OMS, TILLVXT, ROE, ROA LIKV, TILLG	0,017	0,023
8	FRI_REV, SKULD, OMS, TILLVXT, ROE, ROA LIKV, TILLG, ÅLDER	0,027	0,037
9	FRI_REV, SKULD, OMS, TILLVXT, ROE, ROA LIKV, TILLG, ÅLDER, KOPI, EKOPI	0,028	0,037

Tabellen visar förklaringsgrader (Pseudo R^2) för olika modeller. Cox & Snell R^2 och NagelkerkeR^2 presenteras i tabellen, där ett högre värde innebär en bättre förklaringsgrad. Den modell som inkluderar variabler som resulterar i högst förklaringsgrad används i den logistiska regressionsmodellen.

3.5 Tillvägagångssätt

Genom tidigare forskning identifierades de företagskaraktäristika som tenderar att ha en påverkan på valet av frivillig revision. Datainsamlingen avseende företag som omfattas av frivillig revision och finansiell information om dessa företag inhämtades från Business Retriever. På grund av begränsningar avseende filstorlek i Business Retriever krävdes nedladdningar i flera omgångar för att samla in all data. Nedladdning av datamaterial gjordes såldes branschvis. Därefter exporterades datamaterialet till Excel i två filer, ena filen bestående av både företag som använder frivillig revision och andra filen bestående av företag som valt bort revision. På grund av Business Retrievers förinställda sökkriterier krävdes egna filtreringar i Excel för att datamaterialet endast skulle omfatta företag som inte överskrider samtliga gränsvärden för att få omfattas av frivillig revision. Dessutom filtrerades datamaterialet till företag som hade registreringsdatum till år 2019 eller tidigare eftersom ett fåtal företag hade registreringsdatum år 2020.

Då urvalet färdigställts gjordes ett obundet slumpmässigt urval om 75 företag, genom Excels slumpgenerator, som användes som ett stickprov för att kontrollera att Business Retriever har tillhandahållit korrekt finansiell information. För 68 av 75 företag överensstämde datamaterialet med offentlig information, men för 7 företag fanns det något mindre fel i företagens finansiella information från Business Retriever. Eftersom dessa felaktigheter omfattade så pass få bolag samt att avvikelserna var av mindre karaktär anses datamaterialet vara relativt tillförlitligt. Kontroll av användandet av revisor utfördes därefter med ett icke proportionellt stratifierat slumpmässigt urval som ett stickprov. Stickprovet gjordes genom Excels slumpgenerator, av 200 företag, där 100 företag använder frivillig revision och 100 företag som inte använder frivillig revision enligt Business Retriever. Denna kontroll gjordes mot företagens årsredovisningar, huruvida den innehöll revisionsberättelse eller inte, för räkenskapsåret 2019. Utfallet av denna kontroll var att 156 företag, under räkenskapsåret 2019, hade en revisionsstatus överensstämmande med informationen från Business Retriever. Det innebär att

44 företag har markerats med felaktig revisionsstatus, främst gäller detta företag som genom Business Retriever har markerats med att de använder revision. Eftersom det upptäcktes så mycket fel i revisionsinformationen samlades revisionsstatus in manuellt i enlighet med företagens årsredovisningar för 2019 för samtliga företag i urvalet. Således föreligger inget fel i den beroende variabeln, frivillig revision. När urvalet fastställdes exporterades datamaterialet till statistikprogrammet SPSS för att genomföra univariata och bivariata tester.

3.6 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om studiens tillförlitlighet baserat på att studien ska kunna upprepas vid en senare tidpunkt, kunna genomföras av någon annan och ändå generera till samma eller ett liknande resultat (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 172). Eftersom tillvägagångssättet för urvalet, datainsamlingen, datahantering och dataanalys har tydliggjorts i detalj kan studiens förfarande upprepas. Dessutom har datainsamlingen inhämtats från databasen Business Retriever som tillhandahåller offentlig information. Eftersom studien baseras på offentlig finansiell information möjliggör detta att studien kan återupprepas. Eventuella felaktigheter i ett fastställt bokslut som upptäcks i efterhand behöver ändras först i det nästkommande bokslutet (Bokföringsnämnden 2021), vilket innebär att boksluten som denna studie baseras på inte kommer ändras. I och med att datainsamlingen har gjorts på offentlig inhämtad information har ingen tolkning som kan variera mellan olika bedömare krävts. Således föreligger inte någon bristande konsekvens i datainsamlingen på grund av två olika bedömare.

3.7 Validitet

En hög validitet uppnås genom att forskarens val av metod för att mäta ett koncept faktiskt mäter konceptet (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 174). Det finns flera sätt att mäta validitet på, begreppsvaliditet är ett utav dem. Begreppsvaliditet bygger på att teoretiska begrepp och definitioner stämmer överens med de operationaliserade begreppen och definitionerna som studien använder. För att kontrollera om mått som används för att undersöka ett koncept faktiskt undersöker konceptet, kan tidigare forskares studier ligga till grund för konceptet alternativt direkt rådfråga experter inom området. För att säkerställa en hög validitet utgår denna studie från tidigare forskning avseende företagskaraktäristika i förhållande till frivillig revision. Detta ger indikatorer på att studiens operationalisering faktiskt mäter företagskaraktäristikan. Exempelvis använder studien, likt Haw, Qi och Wu (2008), lönsamhetsmåttet ROE för att mäta lönsamhet.

Intern validitet syftar till hur sannolikt det är att studiens oberoende variabel verkligen är, åtminstone delvis, ansvarig för den variation som har identifierats i den beroende variabeln (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 47). Denna studie använder variabler baserat på tidigare forskning som visar att revisionsvalet har ett samband med exempelvis företagsstorlek (Collis 2005) eller tillväxt (Berry, Sweeting & Goto 2006). Dessutom har detta säkerställts genom att använda kontrollvariabler i den logiska regressionsmodellen för att undvika spuriösa samband. Därutöver har även test av multikollinearitet mellan de oberoende variablerna och kontrollvariablerna gjorts. Eftersom det inte föreligger multikollinearitetsproblem i datamaterialet indikerar detta på att det går att urskilja vilken variabel som faktiskt orsakar variationen i den beroende variabeln.

Extern validitet rör studiens generaliserbarhet, alltså till vilken utsträckning studiens resultat kan generaliseras och appliceras utanför den aktuella forskningskontexten (Bell, Bryman & Harley 2019, s. 47). På grund av studiens urval kan resultatet från denna studie enbart generaliseras till svenska företag som omfattas av gränsvärdena för frivillig revision, med studiens begränsningar i beaktande. Med grund i de skillnader mellan olika länders gränsvärden för frivillig revision och olika strukturella finansiella skillnaderna kan alltså studiens resultat inte generaliseras till företag i andra länder. Exempelvis undersöker Collis (2010) vilka avgörande faktorer som ligger bakom efterfrågan av frivillig revision i en jämförelse mellan Storbritannien och Danmark. Studiens resultat visar att de faktorer som påverkar efterfrågan av frivillig revision skiljer sig mellan länderna. Collis (2010) menar att studiens resultat därför inte kan generaliseras till företag utanför Storbritannien och Danmark

3.8 Etiska överväganden

Studiens datamaterial som inhämtats från Business Retriever är offentlig finansiell information, vilket innebär att studiens datainsamlingsprocess inte varit till skada för deltagare eller varit i behov av samtycke från någon part. Däremot finns det andra etiska aspekter som har beaktats vid studiens genomförande. Enligt Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (NPoF) (2021, s.18) är fabricering, förfalskning och plagiering av vikt vid utförandet av forskning. NPoFs (2021, s. 18) beskrivningar av fabricering, förfalskning och plagiering kan kopplas till Bell, Bryman och Harley (2019, s. 46) som menar att forskning inte får innehålla bedrägligt beteende eller vilseledande uppgifter. För att undvika vilseledande uppgifter, fabricering och förfalskning har studien använt ett transparent förhållningssätt där bearbetad data, modeller, analyser, resultat och tillvägagångssätt tydligt har beskrivits och presenterats i studien. Förfalskning undviks genom att studiens datamaterial, som är inhämtat från Business Retriever, har redovisats och att inga manipulationer har gjorts från ursprungskällan. Endast motiverade ändringar har gjorts för extremvärden och ändringar till rätt revisionsstatus där fel upptäckts. Eftersom datainsamlingen har gjorts på ett transparent tillvägagångssätt och baseras på offentlig information, samt att resultaten är beräknade genom statistikprogrammet SPSS, undviks även fabricering

3.9 Metoddiskussion

Metodvalet av en kvantitativ sekundäranalys möjliggjorde svar på syftet som handlar om att undersöka vilka företagskaraktäristika som kännetecknar de företag som har valt frivillig revision. Däremot finns det nackdelar med sekundäranalys som bör tas i beaktande. Främst avser detta datakvalitén för den inhämtade finansiella informationen. Då den finansiella informationen tagits fram av företagen själva kan beräkningsfel, manipulationer och andra felaktigheter förekomma i datamaterialet. Särskilt omfattar detta företag utan revisor eftersom den finansiella informationen inte granskats av någon utomstående part. Således föreligger risken att studiens resultat kan vara snedvridet. Sekundärdata medför även andra risker som bidrar till att inhämtad information kan vara felaktig. Eftersom datamaterialet har hämtats från Business Retriever finns risker för att felaktig finansiell information inhämtats. För att säkerställa att Business Retriever tillhandahållit korrekt finansiell data och information av revision har detta säkerställts genom stickprovskontroller mot företags offentliga uppgifter och årsredovisningar. I dessa kontroller framkom vissa felaktigheter. Främst avser dessa felaktigheter huruvida företaget hade en revisor eller inte under 2019. Eftersom dessa kontrollerades och justerades för manuellt, finns inga felaktiga värden i den beroende variabeln

i studien. Däremot finns det mindre fel i de oberoende variablerna och kontrollvariablerna som inte justerats för, som bör tas i beaktande vid studiens resultat och slutsatser.

En begränsning med studien är att inte alla aspekter av påverkan på företagens revisionsstatus har beaktats i studien. Exempelvis har ägarspridning och huruvida företaget är familjeägt visat sig ha betydelse för valet av frivillig revision (Tauringana & Clarke 2000; Ojala et al. 2016). Dessa faktorer har utelämnats i studien på grund av begränsningar avseende information i Business Retriever. Därav kan vidare forskning utöka studiens modell med fler variabler som kan påverka företagens revisionsstatus.

Begränsningarna i Business Retriever har även påverkat studien utifrån andra aspekter som avser datainsamlingen. Databasen har begränsade filtreringar som påverkat urvalsramen. Sökfiltrena tillät inte egen inmatning av omsättning, balansomslutning och antalet anställda. Istället krävdes filtrering av färdiga intervaller avseende omsättning och antalet anställda. Filtrering av gränsvärdena för revision behövdes istället göras genom Excel. Dessutom saknades alternativ för att filtrera för att endast två av tre kriterier av gränsvärdena kunde vara uppfyllda. Som en följd av detta tilläts inget företag överskrida något gränsvärde. Konsekvensen av detta är att det föreligger underteckning i urvalsramen och en mindre spridning i datamaterialet som kan påverka resultatet. Dessutom kan det finnas risk för överteckning i datamaterialet på grund av att företag inte får överskrida mer än ett gränsvärde över en två-årsperiod. Detta innebär att företag som uppfyllt minst två av tre gränsvärden under endast ett år inte omfattas av frivillig revision, men inkluderas i studiens urvalsram. Denna risk har minimerats genom sökkriteriet “ej revisorspliktig” i Business Retriever. Däremot har Retriever uppvisat brister i sökkriterier då information tillhandahålls vid vissa tillfällen som inte överensstämmer med sökfilter. Detta innebär att risken för överteckning kvarstår avseende företag som inte omfattas av frivillig men som ändå är inkluderade i urvalsramen.

4 Resultat och diskussion

Följande kapitel presenterar och diskuterar studiens resultat som bearbetats och tagits fram genom statistikprogrammet SPSS. Kapitlet inleds med en genomgång för hantering av extremvärden och en deskriptiv analys, som ger en djupare inblick och förståelse för datamaterialet. Därefter presenteras korrelationer mellan studiens variabler. Till sist presenteras resultatet av den logistiska regressionen och en diskussion där resultatet problematiseras till studiens teoretiska referensram.

4.1 Extremvärden

Vid genomförande av logistisk regression ska extremvärden hanteras (Stoltzfus 2011). Extremvärden har setts föreligga i datamaterialet genom att deskriptiv statistik har analyserats där snedfördelning föreligger samt höga standardavvikelser (se bilaga 4). För studiens variabler är de oberoende variablerna SKULD, TILLVXT, LIKV, ROA och ROE aktuella för hantering av extremvärden. Dessa variabler har valts i och med att de mäts i kvotskala och kan därför innehålla extremvärden. Den oberoende variabeln OMS och kontrollvariabeln TILLG har inte hanterats för extremvärden på grund av att variablernas värden är inom gränsvärdena som ligger till grund för studien. Därmed anses inte OMS och TILLG vara föremål för potentiella extremvärden. Resterande kontrollvariabler och den beroende variabeln är mätt i ordinal- eller nominalskala, vilket innebär att dessa inte heller inkluderas av extremvärden.

Det finns flera metoder för att identifiera extremvärden. Likt tidigare studier (Kim et al. 2010; Dedman, Kausar & Lennox 2014; Huq et al. 2020; Huq, Hartwig & Rudholm 2022) har de oberoende variablerna, SKULD, TILLVXT, LIKV, ROA och ROE, winsoriserats till den 1e och 99e percentilen. Winsorisering har gjorts i syfte att undvika extremvärden som kan ge ett snedvridet resultat som inte stämmer överens med verkligheten (Stoltzfus 2011; Dedman, Kausar & Lennox 2014), vilket är centralt utifrån en etisk aspekt. I tabell 4.1 presenteras resultatet från hanteringen av extremvärden.

Tabell 4.1. Percentiler

Oberoende variabel	1e percentilen	99e percentilen	Omfattning
SKULD (%)	-5,74	23,53	40
TILLVXT (tkr)	-100,00	2 493,00	15
ROE (%)	-1 504,15	601,06	40
ROA (%)	-377,21	103,72	40
LIKV (%)	4,77	4 535,66	40

Tabellen visar värdena på den 1e och 99e percentilen för respektive variabel som extremvärden hanterats för. Tabellen visar även omfattningen av värden som winsoriserats i antal. Samtliga värden anges i procent.

Genom denna metod har totalt 175 värden blivit ändrade till den 1e och 99e percentilen för SKULD, TILLVXT, LIKV, ROA och ROE. I förhållande till totala antalet observationer för dessa variabler är antalet winsoriserade observationer förhållandevis lågt. På så sätt har inte resultatet påverkats i för hög utsträckning. Däremot visar tabell 4.1 på att det finns värden i datamaterialet som skulle kunna anses vara extremvärden, trots att winsorisering gjorts till den 1e och 99e percentilen. Främst avser detta likviditet där högsta värdet i datamaterialet är 4

535,66 %. Däremot är datamaterialet relativt stort, vilket gör att resultatet kommer påverkas i mindre utsträckning. Samtidigt har också extremvärden minimerats genom winsorisering. Således minskar risken att extremvärden påverkar resultatet i alltför stor utsträckning (Dedman, Kausar & Lennox 2014).

4.2 Deskriptiv analys

Efter hantering av extremvärden har deskriptiv statistik över datamaterialet tagits fram genom SPSS. För samtliga variabler presenteras relevant deskriptivt resultat som avser medelvärde, standardavvikelse, kvartiler, median och typvärde. Dessutom kommer dessa statistiska begrepp jämföras mellan företag med och utan revision. Eftersom extremvärden har hanterats kan medelvärdet användas som ett lämpligt centralmått för samtliga oberoende variabler. Däremot kommer detta jämföras med medianen för att säkerställa att det inte är något som avviker i alltför stor mån eftersom det finns risk att extremvärden fortfarande är en del av datamaterialet.

Tabell 4.2. Deskriptiv statistik för samtliga företag

Variabel	Antal	Min	Max	Medelv.	Median	Typvärde	Std.avv	Q1	Q3
FRI_REV	2 130	0	1	-	-	1	-	0	1
SKULD	2 080	-5,74	23,53	2,18	0,88	5,74	4,10	0,34	2,38
OMS	2 130	1,00	2 925,00	1 059,74	850,50	1,00	892,09	242,00	1 784,00
TILLVXT	1 598	-100,00	2 493,00	75,05	0,42	-100,00	332,40	-30,12	40,37
ROE	2 067	-1 504,15	601,06	-11,73	26,30	-1 504,15	240,07	-11,30	71,10
ROA	2 066	-377,21	103,72	3,50	10,85	-377,21	64,30	-6,23	34,75
LIKV	2 066	4,77	4 535,66	381,73	196,70	4,77	656,78	115,48	357,28
TILLG	2 109	3,00	1 498,00	617,88	577,00	370,00	387,56	291,00	903,00
ÅLDER	2 130	1	3	-	2	2	-	1	2
KOPI	2 130	0	1	-	-	0	-	0	0
EKOPI	2 130	0	1	-	-	0	-	0	0

Tabellen visar deskriptiv statistik för samtliga variabler och företag. Värdena för ROE, ROA, TILLVXT, LIKV och SKULD visas i procent. Värden för OMS och TILLG visas i tkr. Centralmåtten medelvärde och median presenteras samt spridningsmåtten standardavvikelse och kvartiler. Dessutom redovisas det en för det minsta och det högsta värdet för samtliga variabler. Typvärde presenteras för de variabler med ordinal- och nominalskala.

Tabell 4.3. Deskriptiv statistik för respektive grupp

Variabel	Antal	Min	Max	Medelv.	Median	Typvärde	Std.avv	Q1	Q3
FRI_REV	1 127	1	1	-	-	1	-	1	1
	(1 003)	(0)	(0)	(-)	(-)	(0)	(-)	(0)	(0)
SKULD	1 108	-5,74	23,53	2,14	0,85	0,40	4,18	0,31	2,27
	(972)	(-5,74)	(23,53)	(2,22)	(0,90)	(0,14)	(4,01)	(0,36)	(2,47)
OMS	1 127	1,00	2 925,00	1 104,47	1 016,00	1,00	871,80	292,00	1817,00
	(1 003)	(1,00)	(2 923,00)	(1 009,48)	(712,00)	(10,00)	(912,18)	(200,00)	(1 731,00)
TILLVXT	921	-100,00	2 493,00	45,83	-3,21	-100,00	280,73	-31,87	24,62
	(677)	(-100,00)	(2 493,00)	(114,79)	(7,09)	(-100,00)	(388,62)	(-27,40)	(68,85)
ROE	1 101	-1 504,15	601,06	-23,73	21,90	-1 504,15	254,25	-17,60	63,00
	(966)	(-1 504,15)	(601,06)	(1,94)	(35,05)	(-1504,15)	(222,15)	(-2,78)	(80,76)
ROA	1 100	-377,21	103,72	0,46	9,20	103,72	64,66	-9,50	31,28
	(966)	(-377,21)	(103,72)	(6,95)	(12,80)	(-377,21)	(63,68)	(-2,00)	(37,70)
LIKV	1 101	4,77	4535,66	362,09	189,80	4,77	632,04	113,45	346,30
	(965)	(4,77)	(4535,66)	(401,14)	(206,40)	(4535,66)	(683,56)	(118,25)	(381,40)
TILLG	1 118	5,00	1 494,00	646,37	614,00	235,00	373,68	337,75	920,00
	(991)	(3,00)	(1 498,00)	(585,75)	(514,00)	(227,00)	(400,41)	(244,00)	(868,00)
ÅLDER	1 127	1	3	-	2	2	-	1	2
	(1 003)	(1)	(3)	(-)	(1)	(1)	(-)	(1)	(2)
KOPI	1 127	0	1	-	-	0	-	0	0
	(1 003)	(0)	(1)	(-)	(-)	(0)	(-)	(0)	(0)
EKOPI	1 127	0	1	-	-	0	-	0	0
	(1 003)	(0)	()	(-)	(-)	(0)	(-)	(0)	(0)

Tabellen visar deskriptiv statistik för företag med revision (utan revision). Således presenteras deskriptiv analys för samtliga variabler men uppdelat för reviderade och oreviderade företag. Centralmåtten medelvärde och median presenteras samt spridningsmåtten standardavvikelse och kvartiler. Dessutom redovisas det även för det minsta och det högsta värdet för samtliga variabler och typvärde presenteras för de variabler med ordinal- och nominalskala.

Totalt är det 2 130 aktiebolag som är inkluderade i studiens urval (se tabell 4.2). Typvärdet för FRI_REV är 1 vilket innebär att det är fler företag med revision inkluderade i urvalet än företag utan revision. Antalet specificeras i tabell 4.3 som visar att det är 1 003 aktiebolag utan revision och 1 127 aktiebolag med revision. Det innebär att det är en relativt jämn fördelning mellan grupperna.

4.2.1 Skuldsättning

Från tabell 4.2 framgår att medelvärdet för SKULD för samtliga företag är 2,18 % och medianen 0,88 %. Eftersom medianen är lägre än medelvärdet indikerar detta på en mindre positiv snedfördelning i datamaterialet. Standardavvikelsen för SKULD är 4,10 %, vilket innebär att observationerna avviker med i genomsnitt 4,10 procentenheter. Detta indikerar att datamaterialets spridning är liten i förhållande till Minnis (2011) som redovisar en standardavvikelse på 33,8% för sin variabel som mäter skuldsättning. Spridningen framgår även genom kvartilavståndet som uppgår till 2,04 procentenheter. Q1 visar att 25 % av samtliga företag har ett värde som understiger 0,34 % och Q3 visar att 25 % av samtliga företag har ett värde som överstiger 2,38 %. Detta innebär således att 50 % av de totala företagen har ett värde för SKULD som ligger mellan intervallet 0,34 % och 2,38 %. Detta ger vidare indikationer på

att spridningen i datamaterialet är litet. Minnis (2011) redovisar ett kvartilavstånd på 40,30 %, vilket visar på en större spridning i datamaterialet.

Tabell 4.3 presenterar jämförande deskriptiv statistik mellan företag med revision och företag utan revision. Tabellen visar att medelvärdet mellan grupperna endast skiljer med 0,08 procentenheter och att medianerna endast skiljer med 0,05 procentenheter. Detta indikerar att företagen med revision i snitt redovisar lägre nivåer av skuldsättningsgrad i relation till företag utan revision. Skillnaderna i spridning för SKULD skiljer endast med 0,15 procentenheter mellan grupperna. Den deskriptiva analysen för SKULD indikerar således att skillnaderna i skuldsättningsgraden mellan företag med eller utan revision är marginell.

4.2.2 Storlek

Storlek i form av omsättning är begränsad till ett intervall från 0 tkr till 3000 tkr på grund av reglerna om gränsvärden för frivillig revision. Företag med 0 tkr i omsättning har uteslutits från studien för att få ett så representativt urval som möjligt för att uppnå syftet. Företagen som omfattas av urvalet har en omsättning från 1 tkr till 2 925 tkr. Som framgår från tabell 4.2 är medelvärdet för OMS för samtliga företag 1 059,74 tkr och medianen är 850,50 tkr. Eftersom medianen är lägre än medelvärdet indikerar detta på att det föreligger en positiv snedfördelning i datamaterialet. Då det råder en positiv snedfördelning i urvalet innebär det att spridningen är större över medianen, 850,50 tkr, än under medianen. Däremot är alla värden av OMS accepterade och anses därför inte vara extremvärden.

Från tabell 4.2 framgår att OMS har en standardavvikelse på 892,09 procentenheter. Det innebär att observationerna avviker med i genomsnitt 892,09 tkr från medelvärdet. Spridningen kan även ses genom kvartilavståndet som är 1 542 tkr. Q1 visar att det bara är 75 % av samtliga företag som har en omsättning på över 242 tkr och 25 % av samtliga företag har en omsättning på 242 tkr eller mindre. Q3 visar istället att det bara är 25 % av samtliga företag som har en omsättning på 1784 tkr eller mer och 75 % av samtliga företag har en omsättning på mindre än 1784 tkr.

Vid en deskriptiv jämförelse mellan de företag med frivillig revision och de företag som valt att avstå revisionen framgår det i tabell 4.3 att medelvärdet för OMS skiljer sig åt mellan dessa grupper. Företag med revision har en omsättning i genomsnitt på 1 104,47 tkr medan företag utan revision har ett genomsnitt på 1 009,48 tkr. Således har företag med revision i snitt högre omsättning på nästan 100 tkr. Även medianen är högre för företag med revision, 1016 tkr för företag med revision och 712 tkr för företag utan revision. Dessutom framgår det i tabell 4.3 att företag med revision har en mindre spridning för OMS än företag utan revision, 871,80 respektive 912,18. Detta visar på en större stabilitet av omsättning för företag som har valt att använda frivillig revision. En mindre spridning av omsättning bland företag med revision överensstämmer även med Hay och Davis (2004) som finner att företag med revision har en mindre spridning än företag utan revision i Nya Zeeland, $53 477 respektive $2 878 602. Däremot är denna spridning betydligt större än för svenska aktiebolag. Eftersom spridningen är så pass liten mellan grupperna för svenska bolag kan detta ge konsekvenser på utfallet av den logistiska regressionen.

4.2.3 Tillväxt

Tillväxt i företag mäts i denna studie som omsättningstillväxt, TILLVXT. Medelvärdet för TILLVXT är 75,05 % och medianen är 0,42 % (tabell 4.2). I och med att det skiljer sig mellan medelvärdet och medianen innebär detta en positiv snedfördelning. Detta indikerar på att det fortfarande finns höga extremvärden i datamaterialet trots att hantering av dessa redan gjorts. Det högsta värdet i urvalet är 2 493,30 % vilket skiljer sig väsentligt från den lägsta omsättningstillväxten på -100 %. Skillnaden i detta återspeglas även i standardavvikelsen som är 332,40 procentenheter, och kvartilavståndet är 70,49 procentenheter. I och med att det skiljer sig så mycket mellan standardavvikelsen och kvartilavståndet innebär det att extremvärden främst ingår i den högra delen av datamaterialet, i och med att 25 % av företagen har en omsättningstillväxt mellan 40,37 % och 2 493,30 %. Detta visar på att det finns en stor spridning i denna del av datamaterialet. Denna spridning är väsentligt högre än exempelvis Minnis (2011) urval som har en standardavvikelse på 22,20 procentenheter. Däremot kan detta förklaras i att värdet för omsättningstillväxten i Minnis (2011) studie inte överstiger 100 %, vilket skapar en lägre spridning än denna studies datamaterial som saknar ett tak i omsättningstillväxten.

Tabell 4.3 presenterar en deskriptiv jämförelse mellan företag med och utan revision. Företag med revision har medelvärdet 45,83 % för TILLVXT och en median på -3,21 %. Företag utan revision har ett högre medelvärde, 114,79 %, men en lägre median, -7,09 %. Det visar det på att båda grupperna har en positiv snedfördelning och att företag utan revision har en större spridning, vilket även återspeglas i standardavvikelsen som är 388,63 (jmf 280,73) och kvartilavståndet som är 96,24 (jmf 57,48). Omsättningstillväxten för företag med revision indikerar därför på att vara lägre men mer stabil än företag som inte är reviderade. Företag utan revision har en mer instabil omsättningstillväxt, där det finns flera höga extremvärden som orsakar det höga medelvärdet.

4.2.4 Lönsamhet

Studien undersöker både ROE och ROA som lönsamhetsmått. Från tabell 4.2 framgår att medelvärdet för ROE är -11,73 % och medianen 26,30 %. Eftersom medianen är högre än medelvärdet indikerar detta på en negativ snedfördelning. Då det råder en negativ snedfördelning i urvalet innebär det att spridningen är större under medianen än över medianen och indikerar att det fortfarande kan finnas extremvärden i datamaterialet. Spridningen för ROE framgår genom kvartilavståndet, som uppgår till 82,40 %. Q1 visar att 25 % av samtliga företag visar värden lägre än -11,30 % och Q3 visar att 25 % av samtliga företag visar högre värden än 71,10 %.

I Tabell 4.3 framgår jämförande deskriptiv statistik mellan två grupper av företag, företag som valt att använda revision och företag som valt bort revisionen. Företag med revision redovisar i snitt lägre nivåer av ROE än företag utan revision. Även medianen är lägre för företag med revision, 21,90 % än för företag som valt bort revision då medianen är 35,05 %. Medelvärdet och medianen är således högre för de företag som valt bort revision, vilket indikerar att företag som väljer bort revision är mer lönsamma. Detta går emot tidigare forskning som genom deskriptiv statistik finner att företag som väljer revision som är mer lönsamma (Haw, Qi & Wu 2008). Tabell 4.3 visar även att skillnaden i spridning mellan grupperna inte är stor, där företag med revision har en standardavvikelse om 254,25 % och företag utan revision 222,15 %.

Från tabell 4.2 framgår att medelvärdet för ROA är 3,50 % och medianen 10,85 %. Eftersom medianen är högre än medelvärdet indikerar detta på en negativ snedfördelning. Det innebär att spridningen är större under medianen än över medianen. Standardavvikelsen för ROA enligt tabell 4.2 är 64,27 %, vilket tyder på en större spridning i datamaterialet. Detta skiljer sig markant från Dedman, Kausar och Lennox (2014) standardavvikelse på 21,30 %, vilket tyder på en mindre spridning i datamaterialet. Jämfört med tidigare forskning visar denna studie på en större spridning för ROA. Spridningen för ROA framgår även av kvartilavståndet som uppgår till 40,98 %. Q1 visar att 25 % av samtliga företag redovisar värden för ROA lägre än -6,23 %, Q3 visar att 25 % av samtliga företag redovisar värden för ROA högre än 34,75 %.

Resultaten från tabell 4.3 tyder på att företag som valt bort revision generellt redovisar högre nivåer av ROA än de som valt revision. Medelvärdet för ROA, för företag med revision, är 0,46 % och medianen är 9,20 %. För företag utan revision är medelvärdet istället 6,95 % och medianen 12,80 %, vilket indikerar att företag utan revision är mer lönsamma. Detta resultat stämmer överens med tidigare forskning av Dedman, Kausar och Lennox (2014), som också finner att företag utan revision redovisar högre nivåer av ROA. I deras studie är medelvärdet för ROA 7,30 % för företag med revision och 11,90 % för företag utan revision. Företag som redovisar högre ROA och väljer bort revision kan enligt Dedman, Kausar och Lennox (2014) vara företag som manipulerat sina resultat. Eftersom tabell 4.3 visar att företag som väljer bort revision redovisar högre ROA finns möjligheten att Dedman, Kausar och Lennox (2014) teori även gäller för svenska aktiebolag. Slutligen visar tabell 4.3 inga större skillnader i spridning av ROA mellan grupperna. Standardavvikelsen är 64,66 % för företag med revision och 63,68 % för företag utan revision. Detta visar en lägre spridning mellan grupperna än vad tidigare forskning funnit. Huq, Hartwig och Rudholm (2022) finner att standardavvikelsen för företag med revision är 14,80 % och 30,20 % för företag utan revision för ROA. Vidare visar tabell 4.3 att kvartilavståndet är 40,78 procentenheter för företag med revision och 37,90 procentenheter för företag utan revision. Detta tyder på att spridningen mellan företag med och utan revision avseende ROA är relativt liten.

4.2.5 Ekonomiska problem

Ekonomiska problem är den sista oberoende variabeln som mäts genom kassalikviditet, vilket representeras av variabeln LIKV. Deskriptiv statistik för LIKV presenteras i tabell 4.2. Från tabellen framgår att medelvärdet är 381,73 % och medianen är 196,70 % för samtliga företag vilket indikerar att det fortfarande finns extremvärden i datamaterialet. Extremvärden indikeras även av att de högsta värdena av LIKV är 4 524,66 % och de lägsta värdena är 4,77 %. Standardavvikelsen presenteras också i tabell 4.2, vilket är 656,77. Det innebär att observationerna avviker med i genomsnitt 656,77 procentenheter från medelvärdet, vilket är en relativt hög spridning. Spridningen framkommer även genom kvartilavståndet vilket är 241,80 procentenheter. Endast 25 % av urvalet har ett värde av LIKV lägre än 115,48 %. Detta innebär att mer än 75 % av företagen i urvalet har en kassalikviditet högre än 100 %, vilket indikerar att majoriteten av företagen inkluderade i urvalet har en god kortsiktig betalningsförmåga. Utifrån denna deskriptiva analys är det relativt få företag som har ekonomiska problem.

Vid en deskriptiv jämförelse av LIKV mellan företag med och utan revision framkommer det i tabell 4.3 att företag med revision har i snitt en lägre LIKV än företag utan revision. Företag med revision har ett genomsnitt på 363,09 % och en median på 189,80 % för LIKV, medan företag utan revision har ett genomsnitt på 404,14 % och en median på 206,40 %. Detta indikerar att företag som väljer att använda revision har en lägre LIKV. Studiens deskriptiva

resultat ligger i linje med tidigare forskning som finner negativa deskriptiva samband mellan kassalikviditet och användandet av frivillig revision (Tauringana & Clarke 2000). Företag utan revision visar på större spridning i sitt datamaterial, vilket innebär att företag med revision har en mer jämn kassalikviditet (tabell 4.3). Anledningen till att kassalikviditeten är lägre för företag med revision kan bero på flera saker. Exempelvis kan det bero på att företag utan revision har mer likvida medel på grund av att de inte behöver betala revisionskostnaden, och därmed får en ökad kassalikviditet. Det kan också bero på att företag med högre leverantörsskulder blir krävda på revision av leverantörer eller andra kreditgivare (Niemi et al. 2012), vilket innebär en lägre kassalikviditet.

4.2.6 Totala tillgångar, ålder och bransch

Studien inkluderar kontrollvariabler avseende totala tillgångar, företagsålder och bransch för att kontrollera om dessa variabler påverkar företagens revisionsstatus. Totala tillgångar, TILLG, kontrolleras för företagets storlek. För samtliga företag är medelvärdet 617,88 tkr och medianen 577 tkr, vilket visar på en mindre snedfördelning. Eftersom totala tillgångar har accepterats för alla värden inkluderade bland observationerna på grund av studiens gränsvärden kan medelvärdet användas som ett centralmått.

Vid en deskriptiv jämförelse av TILLG mellan företag med revision och företag som valt bort frivillig revision kan ett högre medelvärde identifieras för företag med revision (tabell 4.3). Detta innebär att företag med revision i snitt redovisar ett högre värde av totala tillgångar än företag utan revision. Således talar båda storleksmåtten, OMS och TILLG, för att större företag väljer frivillig revision vilket är i enlighet med tidigare forskning (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005). Därutöver visas en lägre spridning för företag med revision än utan revision, vilket indikerar en högre stabilitet bland företag med revision. Standardavvikelsen för företag med revision är 373,68 tkr och 400,41 tkr för företag som valt bort revisionen. Detta är en lägre spridning i förhållande till tidigare studier som gjorts inom området. Hay och Davis (2004) visar i sin studie en standardavvikelse på 102,50 tkr för de företag som valt bort revisionen och 1 062 tkr för företag som har valt frivillig revision. Detta visar på att tidigare forskning har större skillnad i spridningen mellan grupperna. Likt spridningen för SKULD indikerar den marginella skillnaden i spridning mellan grupperna för TILLG att spridningen i denna studies datamaterial är liten.

Den andra kontrollvariabeln, ÅLDER, har ett typvärde på 2 för samtliga företag (tabell 4.2), vilket innebär att de flesta företag i urvalet är medelåldriga företag. Vid en deskriptiv jämförelse mellan företag med och utan revision är det däremot fler företag som är medelåldriga bland företagen med revision (tabell 4.3). Företag utan revision är oftare yngre, vilket återspeglas i typvärdet 1. Detta indikerar att yngre företag tenderar att välja bort revision framför äldre företag.

Bransch har kontrollerats för om företag som är mer eller mindre kontant- och personalintensiva påverkar företagets revisionsstatus, och består av variablerna KOPI och EKOPI. Typvärdet för båda dessa variabler är 0, vilket innebär att det är mindre än 50 % av företagen som tillhör branscherna som inkluderats i KOPI respektive EKOPI. I bilaga 5 framkommer det att 50 % av företagen som inkluderas i variabeln KOPI har valt frivillig revision, medan 50,98 % av företagen som inkluderas i variabeln EKOPI har valt frivillig revision. Detta visar deskriptiva resultat för att företag som inte är kontant- och personalintensiva tenderar att välja revision

oftare än företag som är kontant- och personalintensiva. Däremot är skillnaderna förhållandevis små, vilket tenderar att uppvisa icke signifikanta utfall i den logistiska regressionen.

4.3 Sambandsanalys

Pearsons korrelationskoefficienter mellan samtliga variabler presenteras i tabell 4.4. FRI_REV har en positiv korrelation med ÅLDER och TILLG vid 1 % signifikansnivå och med OMS vid 5 % signifikansnivå. Dessa samband var förväntade. Totala tillgångar har även i en tidigare studie i Finland visat sig ha ett signifikant samband med frivillig revision (Ojala et al. 2016). Resultat avseende korrelationen mellan FRI_REV och OMS ligger i linje med en studie av Niemi et al. (2012) som finner också finner korrelationen mellan dessa variabler signifikant.

Därutöver visar korrelationsmatrisen i tabell 4.4 att FRI_REV har negativa signifikanta samband med ROE, ROA och TILLVXT vid 5 % signifikansnivå. Endast det negativa sambandet mellan FRI_REV och ROA är i linje med tidigare forskning (Dedman, Kausar & Lennox 2014). För samband mellan FRI_REV och ROE samt TILLVXT var riktningen på sambanden inte i enlighet med tidigare forskning (Haw, Qi & Wu 2008; Ojala et al. 2016). Ojala et al. (2016) finner inte något signifikant samband mellan frivillig revision och tillväxt.

Till skillnad från studiens förväntningar har LIKV, SKULD, KOPI, och EKOPI ett icke signifikant samband med FRI_REV. ÅLDER används som en kontrollvariabel för LIKV, vilket har visat sig ha ett signifikant positivt samband. Detta indikerar att ekonomiska problem i förhållande till valet av frivillig revision styrs mer av företagets ålder snarare än företagets likviditet. Eftersom kontrollvariablerna för bransch inte visar på något signifikant samband, indikerar detta på att revisionsstatus bland svenska aktiebolag som omfattas av undantaget från revisionsplikten inte påverkas om företaget verkar i en kapital- och personalintensiv bransch eller inte.

Tabell 4.4. Korrelationsmatris

	FRI_REV	SKULD	OMS	TILLVXT	ROE	ROA	LIKV	TILLG	ÅLDER	KOPI	EKOPI
FRI_REV	1	-,01	,05	-,10**	-,05*	-,05*	-,03	,08**	,17**	-,02	-,01
SKULD		1	,11**	,09**	-,45**	,08**	,14**	,20**	,17**	,00	,03
OMS			1	,03	,06*	,15**	,23**	,62**	,01	,02	,14**
TILLVXT				1	,02	,06*	-,02	,06*	-,11**	-,03	,04
ROE					1	,51**	,01	,04	,02	-,03	,03
ROA						1	,03	,23**	-,03	-,05*	,02
LIKV							1	-,11**	,07**	,01	-,03
TILLG								1	,01	-,06*	,09**
ÅLDER									1	,04*	-,03
KOPI										1	-,07**
EKOPI											1

Tabellen visar Pearson's korrelationskoefficienten mellan samtliga variabler. Korrelationer som är signifikanta vid 1 % signifikansnivå är markerade med ***. Korrelationer som är signifikanta 5 % signifikansnivå är markerade med ** och korrelationer som är signifikanta vid 10 % signifikansnivå är markerade med *.

4.4 Påverkansfaktorer för frivillig revision

Den logistiska regressionsmodellen undersöker hur väl studiens samtliga företagskaraktäristika kännetecknar svenska aktiebolag som har valt frivillig revision. Modellen inkluderar även kontrollvariablerna TILLG, ÅLDER, KOPI och EKOPI för att säkerställa att det inte uppstår spuriösa samband.

Hur bra regressionsmodellen är på att predicera den beroende variabeln framgår av modellens prediktionsförmåga, som enligt tabell 4.5 motsvarar 60,30 %. Prediktionsförmågan visar andelen rätt gissningar modellen har i förhållande till observationernas faktiska värde. Ett annat mått som förklarar hur väl regressionsmodellen förklarar den beroende variabeln är förklaringsgraden, Pseudo R^2, som används vid logistisk regression. Studiens modell uppnår en förklaringsgrad på 3,70 %, vilket är relativt lågt i relation till Collis, Jarvis och Skerratt (2004) och Tauringana och Clarke (2000) som uppnår förklaringsgrader om 35 % och 63,40 %. Carey, Simnett och Tanewski (2000) uppnår och accepterar en förklaringsgrad på 2 %, vilket är varför denna studien väljer att acceptera regressionsmodellens förklaringsgrad på 3,70 %.

Studiens låga förklaringsgrad kan exempelvis förklaras genom att jämföra vilka variabler som denna studien inkluderar i relation till Collis, Jarvis och Skerratt (2004). Gemensamt med denna studie är att sambandet mellan frivillig revision och omsättning samt totala tillgångar undersöks. Dessutom har Collis, Jarvis och Skerratt (2004) även variabler för antal anställda, revisionskostnader i relation till företagsstorlek, agentförhållanden med långivare, familjeägande och ledningsrelaterade variabler. Utöver dessa variabler använder Collis, Jarvis och Skerratt (2004) också enkätfrågor för att samla in studiens data, i jämförelse med denna studie där datan samlats in genom en databas. Detta möjliggör för Collis, Jarvis och Skerratt (2004) att samla in nödvändig kvalitativ information för att skapa bland annat familje- och ledningsrelaterade variabler samt variabler för agentförhållanden med långivare. Således kan studiens låga förklaringsgrad om 3,70% förklaras av att studien inte fångar alla faktorer som påverkar företagens revisionsstatus. Genom att inkludera flera variabler, både kvantitativa och kvalitativa, hade modellens förklaringsgrad ökat.

Tabell 4.5. Logistisk regression

Variabler	B	Sig.	Exp(B)	df	S.E.	Wald
SKULD	-,003	,874	,997	1	,016	,025
OMS	,000	,986	1	1	,000	,000
TILLVXT	-,001	<,001	,999	1	,000	12,662
ROE	,000	,848	1	1	,000	,037
ROA	,000	,761	1	1	,001	,092
LIKV	,000	,069	1	1	,000	3,312
TILLG	,000	,050	1	1	,000	3,832
ÅLDER	,308	<,001	1,36	1	,078	15,494
KOPI	-,089	,709	,915	1	,182	,62
EKOPI	-,34	,076	,712	1	,239	,139
Cox & Snell R^2	0,028					
Nagelkerke R^2	0,037					
Pred. förmåga	0,603					

Tabellen visar resultatet från den logistiska regressionen för variabler, där frivillig revision är den beroende variabeln. Förklaringsgrader presenteras även för modellen samt modellens totala prediktionsförmåga.

4.4.1 Skuldsättning

Denna studie förväntar ett positivt samband mellan skuldsättning och frivillig revision i enlighet med H1. Resultatet från den logistiska regressionen i tabell 4.5 visar ett icke signifikant negativt samband mellan variablerna SKULD och FRI_REV, vilket innebär att H1 förkastas. Ett icke signifikant samband innebär att det inte går att vara säker på att resultaten inte är orsakade av slumpmässiga variationer i datamaterialet. Således kan det antas finnas andra faktorer som påverkar revisionsstatus.

Dedman, Kausar och Lennox (2014) finner också att det inte finns något signifikant samband mellan frivillig revision och skuldsättning, men istället bland brittiska företag, under åren 2004 och 2006. Detta menar Dedman, Kausar och Lennox (2014) kan bero på att banker i vissa fall kräver bekräftelse av finansiella rapporter på andra sätt än enbart genom revisionen. Dedman, Kausar och Lennox (2014) finner däremot att det finns signifikanta positiva samband mellan frivillig revision och skuldsättning under år 2005. Detta visar att skuldsättningens signifikans till frivillig revision kan variera över tid. Eftersom denna studie baseras på information från endast 2019 är det möjligt att resultatet kan förklaras av detta, och att en undersökning över tid istället hade ökat möjligheten att se signifikanta samband även i svenska förhållanden.

Även andra forskare har sett positiva signifikanta samband mellan frivillig revision och skuldsättning (Carey, Simnett & Tanewski 2000; Hay & Davis 2004), vilket skiljer sig från denna studies resultat. Hay och Davis (2004) undersöker faktorer som påverkar efterfrågan av frivillig revision hos företag i Nya Zeeland mellan åren 1996 och 2003. Carey, Simnett och Tanewski (2000) undersöker istället faktorer som påverkar efterfrågan av frivillig revision bland australiensiska familjeföretag från 1997, då familjeföretag inte hade några lagstadgade krav på revision. Carey, Simnett och Tanewski (2000) menar att studiens resultat indikerar på att långivare under det sena 1990-talet fortsätter att förlita sig på revisionens övervakande roll.

Detta innebär att denna studies negativa samband skulle innebära att företagarna inte anser att revisionens övervakande roll inte förväntas ge tillräckliga fördelar som skulle gynna företagets agentförhållande till långivare.

Tidigare forskning visar även att långivare ger lägre räntor till reviderade företag (Van Caneghem & Van Campenhout 2010; Minnis 2011; Huq, Hartwig & Rudholm 2022). Främsta anledningen till detta är att informationskvalitén blir högre och ger därför en större trygghet för långivaren att räkenskaperna är korrekta och utgör därför ett bättre bedömningsunderlag (Van Caneghem & Van Campenhout 2010; Minnis 2011). Således blir risken lägre och därmed kan lägre räntor erbjudas. Eftersom revision leder till minskade räntor, bör företag med högre skuldsättningsgrad få ett ökat incitament till att välja frivillig revision då räntebesparingarna kan överstiga revisionskostnaderna. Däremot visar denna studies resultat istället på att skuldsättningsgraden inte påverkar valet av frivillig revision. Resultatet indikerar således att företagen som omfattas av frivillig revision inte förväntar sig lägre räntekostnader som kommer överväga revisionskostnaderna. Detta kan grunda sig i att dessa företag har så pass låga skuldsättningsgrader som återspeglas i tabell 4.3, där medelvärdet är 2,18 %. En låg skuldsättningsgrad och att företagen tenderar att ha låga värden av aktiekapital på grund av låga gränsvärden innebär att skulderna inte är tillräckligt stora för att överväga revisionskostnaderna. Detta argument stöds även av Huq, Hartwig och Rudholm (2022) som menar att gränsvärdena för frivillig revision i Sverige är så pass låga att företag inte har tillräckligt höga skulder för att kunna dra nytta av revisionen. Enligt Utredningen om revisorer och revision (2008, ss. 129–131), är kostnaderna för revisionen mer än 15 000 kr, samtidigt som Huq, Hartwig och Rudholm (2022) finner att räntebespararingar i snitt är 2 473 kr. Detta indikerar att svenska företag med hög skuldsättning inte kommer att få tillräckligt höga räntebesparingar för att täcka kostnaderna för revisionen. Detta kan föreligga som grund till att resultatet inte visar att skuldsättningsgraden förklarar företagens revisionsstatus.

4.4.2 Storlek

Storlek omfattar både variablerna OMS och TILLG, där TILLG är en kontrollvariabel för OMS. Utifrån tabell 4.5 är endast resultatet för TILLG signifikant vid 5 % signifikansnivå. Däremot visar tabellen att TILLG inte har någon påverkan på huruvida företaget har valt frivillig revision eller valt bort revisionen. Resultatet för OMS visar att det inte föreligger någon signifikant påverkan på företagens val av frivillig revision. Detta innebär att H2, innebärande att storlek har ett positivt samband med frivillig revision, förkastas.

Studiens resultat visar att företagsstorlek inte påverkar revisionsvalet. Detta skiljer sig därmed från tidigare forskning som visar positiva samband mellan dessa variabler. Ett signifikant positivt samband mellan storlek, i termer av omsättning, och revisionsvalet har bland annat hittats i Finland (Niemi et al. 2012). Collis (2005) finner att också företagsstorlek i termer av omsättning har ett positivt samband med revisionsvalet bland brittiska företag.

Forskare betonar flera anledningar till varför företagsstorlek påverkar valet av frivillig revision i positiv riktning. För ett större bolag med högre omsättning, så är den relativa kostnaden för revisionen lägre (Collis 2005), vilket minskar kostnadsbördan. Dessutom innebär ett större företag en högre verksamhetskomplexitet, samt att bokföringsfel lättare kan uppkomma, vilket genom revision säkerställs att dessa problem minimeras (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005). Dessa fördelar med revision är identifierade i Storbritannien, där gränsvärdena är betydligt högre än i Sverige. Eftersom inget signifikant samband hittas i denna studie mellan

frivillig revision och företagsstorlek, indikerar resultatet således att dessa fördelar inte är applicerbara under svenska förhållanden. Resultatet indikerar att det inte uppstår tillräckligt hög komplexitet i verksamheten för att revisionen ska fungera som ett verktyg för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med ledningens vilja. Dessutom är gränsvärden även väsentligt lägre i Sverige än gränsvärdena för Storbritannien vilket innebär att den relativa kostnaden i förhållande till omsättningen är högre i Sverige. Således blir argumentet avseende lägre relativ kostnad och hög komplexitet inte lika starkt under svenska förhållanden som i länder med högre gränsvärden.

Företagsstorlekens påverkan på revisionsvalet hittar även Svanström (2008) bevis för bland svenska företag. Vad som skiljer Svanströms (2008) studie mot denna studie är att Svanström (2008) genomför en enkätstudie på aktiebolag i olika storleksklasser, från 1 till 249 anställda, som får svara utifrån ett hypotetiskt icke revisionskrav. Däremot finner Svanström (2008) att revisionsvalet inte är lika självklart för mindre företag, under 9 anställda. Detta går i linje med denna studies resultat om att det inte finns något tydligt samband mellan storlek och revisionsvalet. Främsta anledningen varför mindre företag inte ser revisionsvalet som lika självklart är för att det är ekonomiskt betungande, där revisionskostnaden blir väsentlig för små företag (Svanström 2008). Dessutom är det tidskrävande för företaget och dess ledning att hålla kontakt med revisorn och utföra lämpliga förberedelser för revisionen. Tid som blir särskild betungande för små företag med färre anställda.

4.4.3 Tillväxt

Den logistiska regressionen i tabell 4.5 visar hur FRI_REV påverkas av TILLVXT. Som visas i tabellen har TILLVXT en negativ effekt på FRI_REV, vilket är signifikant vid 1 % signifikansnivå. Om TILLVXT ökar med 1 enhet så kommer oddset att FRI_REV är 1 minska med 0,001 %. Detta innebär att företag med lägre tillväxt har större sannolikhet att ha frivillig revision än företag med högre tillväxt. Eftersom detta visar ett negativt samband mellan tillväxt och frivillig revision förkastas H3 som förväntade ett positivt samband mellan tillväxt och frivillig revision. Även om resultatet är signifikant har TILLVXT endast en marginell negativ påverkan på FRI_REV.

Eftersom studiens resultat visar att tillväxt har en negativ signifikant påverkan på revisionsvalet skiljer detta sig från tidigare forskning (Bennett & Robson 1999; Ojala et al. 2016). Resultatet skiljer sig även från liknande studier som gjorts i Finland (Ojala et al. 2016), där gränsvärdena är liknande Sveriges för frivillig revision. Ojala et al. (2016) som undersöker sambandet mellan åren 2008 till 2010 finner att tillväxt har en signifikant positiv påverkan på revisionsvalet med poolade data. Däremot är resultatet inte signifikant för år 2009 och 2010 när modellen görs med årlig tvärsnittsdata. Således är sambandet endast signifikant positivt vid år 2008. År 2008 infördes reglerna om frivillig revision i Finland. Eftersom resultatet inte var signifikant åren efter införandet av frivillig revision kan det innebära att omsättningstillväxten inte påverkar revisonsvalet eftersom omsättningen ändå är så pass låg för företag som omfattas av frivillig revision i länder som Sverige och Finland. Däremot har tillväxten visat sig ha signifikant positiv påverkan på revisonsvalet även efter implementerandet av frivillig revision i andra länder, såsom i Storbritannien (Bennett & Robson 1999), men där gränsvärden för frivillig revision är högre. Bennett och Robson (1999) studie baserades på en enkät från 1997, det vill säga tre år efter Storbritannien införde reglerna om frivillig revision. Eftersom det var många år sedan denna studie genomfördes, är detta ett område där forskningen kan utökas med hur tillväxten

påverkar revisionsvalet idag, då det gått flera år sedan införandet av frivillig revision i många länder.

4.4.4 Lönsamhet

Lönsamhet omfattar båda variablerna ROE och ROA. I enlighet med H4 förväntas ett neutralt samband mellan lönsamhet och valet av frivillig revision. Från studiens logistiska regression i tabell 4.5 framgår att ROE eller ROA inte har någon signifikant påverkan på revisionsstatus. Studiens resultat innebär därför att H4 förkastas och datamaterialet indikerar att lönsamhet inte påverkar företagens revisionsstatus.

Resultatet i denna studie skiljer sig från tidigare forskning, som finner samband mellan frivillig revision och lönsamhetsmåtten ROE och ROA (Haw, Qi & Wu 2008; Dedman, Kausar & Lennox 2014). Dedman, Kausar och Lennox (2014), som undersöker avgörande faktorer för valet av frivillig revision bland brittiska företag mellan åren 2004 och 2006, finner ett negativt signifikant samband mellan ROA och valet av frivillig revision. Detta innebär att företag med lägre ROA väljer frivillig revision för att signalera att de inte manipulerat sina resultat för att framstå som mer lönsamma och kreditvärdiga. Haw, Qi och Wu (2008) undersöker istället hur ROE har ett samband med frivillig revision bland kinesiska företag mellan åren 1996 och 1999. Haw, Qi och Wu (2008) beskriver att företag har incitament till att manipulera sina resultat för att få högre lönsamhet på grund av lönsamhetskrav från kinesiska myndigheter. Företag använder då frivillig revision som ett verktyg för att visa att manipulationer inte gjorts. Med denna argumentation finner studien att det föreligger ett signifikant positivt samband mellan frivillig revision och ROE.

Utifrån vad tidigare forskare finner, kan resultatet i denna studie förklaras av att det inte föreligger ett behov för företag att använda frivillig revision för att bevisa att resultaten inte är manipulerade. I jämförelse med kinesiska företag existerar inga liknande lönsamhetskrav för svenska företag för att utföra nyemissioner, vilket innebär att svenska företag således har mindre incitament till att manipulera sina resultat i syfte att redovisa högre lönsamhet. Detta kan vara en orsak till varför studiens resultat skiljer sig från tidigare forskning. En annan möjlig förklaring av resultatet, som även minskar svenska företags incitament till manipulationer, är att det finns strukturerade finansiella kontrollsystem och regelverk i Sverige, samt ett omfattande skattesystem (Utredningen om revisorer och revision 2008, ss. 137–148), vilket försvårar manipulationer av finansiella räkenskaper. Därav finns inga behov av att använda revision för att bevisa att företagen inte manipulerat sina finansiella rapporter, vilket kan förklara att det inte föreligger samband mellan lönsamhet och revision. Det är dessutom kostsamt för företag som väljer bort revision, för att manipulera sina resultat, att upprätthålla liknande kvalité som reviderade finansiella rapporter (Dedman, Kausar & Lennox 2014). På grund av kostnaderna att manipulera resultaten och risken för att åtalas för ekobrott antas de potentiella fördelarna med manipulation att inte överstiga kostnaderna och riskerna. Dessutom kan det finnas andra skäl till att manipulation av räkenskaper görs i Sverige, exempelvis av skattemässiga skäl snarare än att redovisa en högre lönsamhet. Dessa kan vara anledningar till att svenska företags incitament att manipulera resultat i syfte för att få en ökad lönsamhet minskar, varför lönsamhet inte påverkar företagens revisionsstatus.

4.4.5 Ekonomiska problem

Den sista oberoende variabeln är LIKV, som genom kassalikviditet mäter ekonomiska problem. Ju högre kassalikviditet, desto mindre ekonomiska problem står företaget inför. I enlighet med H5 förväntas denna variabel att ha ett neutralt samband med frivillig revision. Baserat på den logistiska regressionen som presenteras i tabell 4.5 är resultatet signifikant vid endast 10 % signifikansnivå men visar att en förändring av LIKV inte skulle påverka oddset att FRI_REV skulle vara 1. Eftersom det inte finns något samband mellan ekonomiska problem och företagens revisionsstatus förkastas H5.

H5 förutspår ingen riktning på sambandet mellan ekonomiska problem på grund av motstridigheter i forskning. Ojala et al. (2016) undersöker ekonomiska problem i förhållande till revisonsvalet i Finland. Studien definierar ekonomiska problem som negativt eget kapital. Ojala et al. (2016) finner en signifikant negativ koefficient för negativt eget kapital i deras logistiska regression, vilket innebär att företag som har ekonomiska problem i form av negativt eget kapital är mindre benägna att välja frivillig revision. Detta resultat skiljer sig från Minnis (2011) studie bland amerikanska bolag under åren 2001 och 2008. Minnis (2011) undersöker hur både balanslikviditet och negativt eget kapital påverkar revisionsvalet. Till skillnad från Ojala et al. (2016), finner Minnis (2011) signifikanta resultat att negativt eget kapital istället påverkar revisionsvalet positivt. Däremot visar balanslikviditet i den logistiska regressionen en icke signifikant negativ påverkan på revisionsvalet.

Motstridigheter finns således i forskningen avseende ekonomiska problem och frivillig revision. Det kan finnas flera förklaringar till att det finns motstridigheter, där motivet till att välja revision under ekonomiska problem är tudelat. Ojala et al. (2016) menar att den främsta anledningen av detta är att företag väljer att avstå revisionen på grund av kostnadsskäl eftersom kostnaderna inte förväntas överstiga de fördelar revisionen också kan ge. Samtidigt menar Niemi et al. (2012) att revisionen skapar tillräckligt med fördelar i och med att revisorn bidrar till en betydande expertis för hur de ekonomiska problemen ska hanteras. Revisionen fungerar som en säkerhet för att attrahera mer externt kapital (Minnis 2011), men även en intern säkerhet att inte redovisningen är felaktig (Ojala et al. (2016).

Eftersom valet av revision främst grundar sig på att fördelarna ska överväga kostnaderna, blir detta ett extra viktigt övervägande vid ekonomiska problem. Att det finns så mycket för- och nackdelar med revision kan även vara anledningar till varför det inte finns någon påverkan av ekonomiska problem på revisonsvalet. Företagarna vet inte vad som är det bästa beslutet på grund av bristande kunskaper, särskild under ekonomisk press. Detta argument stöds av Niemi et al. (2012) som genomför en enkätstudie där företagare får välja mellan ”ja”, ”nej” eller ”kanske”, huruvida de hypotetiskt skulle efterfråga frivillig revision om företagets skulle stå inför ekonomiska problem, i form av en ökad konkursbenägenhet. Genom en multinomial logistisk regression finner Niemi et al. (2012) att endast ”kanske” ger ett signifikant positivt samband med att efterfråga revision när konkursbenägenheten ökar. Detta visar på viss okunskap när det kommer till ekonomiska problem, där småföretagarna har bristande kunskaper om hur dessa situationer ska hanteras. Anledningen till att resultatet indikerar att ekonomiska problem inte påverkar revisionsvalet kan också grunda sig i att det endast är mindre antal företag som vid räkenskapsåret 2019 hade ekonomiska problem i enlighet med den deskriptiva analysen (avsnitt 4.2.5). Således finns risken att resultatet är missvisande då urvalet inte representerar företag med ekonomiska problem.

4.4.6 Ålder och bransch

För små företag är revision ett verktyg till extern expertiskunskap (Niemi et al. 2012; Ojala et al. 2016). Särskilt viktigt är rätt kunskaper vid ekonomiska problem, när det finns begränsat utrymme för misstag. Med tid kommer även kunskap, vilket innebär att företagets ålder kan ha en påverkan på hur väl företaget besitter egen kunskap. ÅLDER har därför inkluderats som en kontrollvariabel. Utifrån tabell 4.5 har ÅLDER en positiv signifikant påverkan på FRI_REV. Detta innebär att ju äldre företaget är, desto större är oddset att företaget väljer att använda frivillig revision. En analys som kan göras utifrån resultatet är att äldre företag tenderar att vara mer stabila och väljer därför att använda frivillig revision, vilket återspeglas i spridningen i den deskriptiva analysen för omsättning och omsättningstillväxt. Ålder är även signifikant negativt korrelerat med omsättningstillväxten (tabell 4.4), vilket innebär att ju äldre företaget är, desto lägre tillväxt har företaget och är därför i en mer stabil fas. Genom revisionen minskar potentiella risker som kan uppstå i företaget (Tauringana & Clarke 2000), vilket gör att revisionen kan användas som ett verktyg för äldre företag för att vara mer stabila. Detta syns även i att äldre företag har en högre kassalikviditet än yngre företag (tabell 4.4), vilket innebär att äldre företag mer sällan har ekonomiska problem. Samtidigt visar även detta på att yngre företag har en lägre kassalikviditet än äldre företag, vilket indikerar på en större känslighet för att betala revisionskostnaderna för yngre företag. Dessutom har äldre företag också haft möjligheten till längre kontakt med intressenter, vilket skapar viktigare agentförhållanden att vårda. Således kan detta också vara en anledning till att äldre företag väljer revision.

KOPI och EKOPI inkluderas också som kontrollvariabler för bransch i den logistiska regressionen. Resultatet visar negativa icke signifikanta samband för studiens båda kontrollvariabler. Resultatet innebär att bransch inte är en signifikant faktor som påverkar valet av frivillig revision. Trots att tidigare forskning argumenterar för sambandet mellan bransch och valet av frivillig revision (Anderson & Zéghal 1994; Huq et al 2020), ger denna studie inget stöd för detta. Från studiens deskriptiva statistik framgår att KOPI och EKOPI endast representeras av 178 företag respektive 102 företag av det totala datamaterialet bestående av 2 130 företag (se bilaga 5). En möjlig förklaring för studiens resultat är att variablerna KOPI och EKOPI representeras av relativt få företag i relation till det totala datamaterialet. Större representation för respektive kontrollvariabel skulle kunna leda till andra resultat som potentiellt ligger mer i linje med observerade argument från tidigare forskning (Anderson & Zéghal 1994; Huq et al. 2020)

4.5 Avslutande diskussion

I tabell 4.6 presenteras en sammanställning av studiens samtliga hypoteser. I tabellen framkommer det att respektive hypotes förkastas. Eftersom samtliga hypoteser förkastas innebär detta att studiens resultat skiljer sig från tidigare forskning. Detta kan grunda sig på flera anledningar som baseras på Sveriges förhållandevis låga gränsvärden i jämförelse med andra länder som forskningsområdet har studerats i.

Tabell 4.6. Sammanställning av hypoteser

Hypotes	Innebörd	Resultat
H1	Det föreligger ett positivt samband mellan skuldsättning och frivillig revision	Förkasta
H2	Det föreligger ett positivt samband mellan företagsstorlek och frivillig revision	Förkasta
H3	Det föreligger ett positivt samband mellan tillväxt och frivillig revision	Förkasta
H4	Det föreligger ett samband mellan lönsamhet och frivillig revision	Förkasta
H5	Det föreligger ett samband mellan ekonomiska problem och frivillig revision	Förkasta

Tabellen visar en sammanställning av studiens samtliga hypoteser och om dessa kan accepteras eller förkastas baserat på studiens resultat.

Framförallt baseras en betydlig majoritet av tidigare forskning, omfattande de företagskaraktäristika som kännetecknar företag som väljer frivillig revision, på andra länder än Sverige med högre gränsvärden för frivillig revision (Tauringana & Clarke 2000; Collis 2005; Minnis 2011; Dedman, Kausar & Lennox 2014). Exempelvis använder Storbritannien EU:s maximala gränsvärden på 50 anställda, 4,4 miljoner euro i balansomslutning och 8,8 miljoner euro i nettoomsättning (Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag; utredningen om revisorer och revision 2008, s. 169), i jämförelse med Sveriges gränsvärden på 3 anställda, 3 000 tkr i nettoomsättning och 1 500 tkr i balansomslutning (9 kap. 1 § 3 st ABL). Av denna anledning är populationen större för länder med högre gränsvärde.

En konsekvens av att denna studie baseras på företag som omfattas av lägre gränsvärden är att det blir mindre spridning i datamaterialet. Detta har setts för skuldsättning (Minnis 2011) och storlek i form av både omsättning och tillgångar (Hay & Davis 2004). Dessutom finns risken att spridningen i datamaterialet är lägre på grund av att urvalsramen endast inkluderar företag med samtliga tre gränsvärden uppfyllda. Urvalsramen saknar därmed företag som överskridit ett av tre gränsvärden för frivillig revision, vilket vid ett inkluderande i urvalsramen skulle skapa en potentiellt högre spridning i datamaterialet. Eftersom det är mindre spridning i studiens datamaterial, uppstår mindre variation mellan företagen med eller utan frivillig revision. Således finns risken att variationen i datamaterialet är så pass liten att variablerna inte visar någon signifikant påverkan på företagens revisionsstatus.

Studiens resultat kan även skilja sig mot tidigare forskning då det finns andra faktorer som är viktigare under svenska förhållanden än i andra länder. Intressentmodellen förklarar att olika intressenter har olika behov som behöver beaktas, vilket även inkluderar olika informationsbehov (Smith, Brännström & Jansson 2015, s, 22). Eftersom forskningen skett främst i andra länder än Sverige och att signifikanta samband hittats mellan frivillig revision och de oberoende variablerna som studien behandlar, kan resultatet indikera att företagets intressenter har ett annat informationsbehov än i andra länder. Exempelvis har ekonomiska problem operationaliserats till kassalikviditet i denna studie, som styrs av företagets kortfristiga skulder som består av bland annat leverantörsskulder och skatteskulder. En anledning till att företag med ekonomiska problem väljer revision är att leverantörer kräver revision för att säkerställa att räkenskaperna inte är snedvridna och att krediter därmed kan beviljas (Niemi et al. 2012). Däremot finner inte denna studien något samband mellan företag med ekonomiska problem och frivillig revision, vilket indikerar att leverantörer i Sverige generellt sett inte ställer krav på revision. Detta kan bero på att ett personligt ansvar föreligger om lagarna om bristande kapital inte sköts korrekt (25 kap. 18–19 §§ ABL). Därmed kan leverantörerna förlita sig mer på lagarna, utan att revisionen behövs.

Eftersom exempelvis skuldsättningsgrad inte har något signifikant samband med frivillig revision, ser inte företagen att revision kommer bidra till mer fördelar som överväger revisionskostnaderna, såsom räntebespararingar. Istället kan finansiärer i Sverige ha andra aspekter som används vid utlåning av externt kapital. Exempelvis kan relationer mellan långivaren och låntagare ha en viktig betydelse om långivaren fokuserar främst på relationsbaserad utlåning (Boot 2000). Därmed kan relationen vara viktigare än revisionen och att längre relationer istället kan minska problemen med informationsasymmetrier. Långivaren kan även arbeta efter en mer transaktionsbaserad utlåning som främst avser utlåning till småföretag (Udell 2008). Vid en transaktionsbaserad utlåning är det främst system som via kvantitativa metoder avgör huruvida lånet beviljas eller avslås. Eftersom resultatet visar ett icke signifikant samband mellan skuldsättningsgrad och frivillig revision indikerar resultatet att företagare inte anser att revisionen har så stor betydelse för svenska långivare. Relationen kan i vissa fall värdesättas högre än revisionen i sig. Detta kan återspeglas i att äldre företag mer sannolikt väljer revision, möjligtvis på grund av att de försöker vårda relationen så gott som möjligt. Samtidigt som resultatet indikerar att äldre företag tenderar att vara mer ekonomiskt stabila, vilket kan underlätta vid en transaktionsbaserad utlåning.

5 Slutsats

Sedan Sverige år 2010 införde regler om att företag som inte överskrider gränsvärden enligt 9 kap. 1 § 3 st ABL får avstå revisionen behöver företag ta ställning till huruvida revisionen ska behållas eller inte beroende på verksamhetens behov (Justitiedepartementet 2009, s. 1). Detta medför att företag som inte anser att revisionen är nödvändig, i förhållande till revisionskostnader, istället kan välja att avstå revisionen. Däremot finns det företag som anser att revisionen bidrar till mer fördelar än kostnader och därför behåller revisionen. Grunden till varför revisionen anses nödvändig för vissa företag beror på vilka intressenter som är av betydelse för verksamheten, då olika intressenter har varierande behov (Freeman 2007, s 64). Revisionsvalet grundar sig även på agentteorin, där revisionen minskar informationsasymmetrier och meningsskiljaktigheter som uppstår mellan agenter och huvudmän (Jensen & Meckling 1976).

För att testa hur väl tidigare forskning och teorier kan appliceras på svenska aktiebolag som omfattas av frivillig revision har en kvantitativ tvärsnittsstudie genomförts. Genom en logistisk regression visar resultatet inte stöd för att skuldsättning (H1), omsättning (H2) och tillväxt (H3) har ett positivt samband med frivillig revision. Resultatet visar inte heller stöd för att lönsamhet (H4) eller ekonomiska problem (H5) har ett samband med frivillig revision. Således förkastas studiens samtliga hypoteser, vilket innebär att ingen av hypoteserna kan appliceras på svenska aktiebolag som omfattas av frivillig revision. Däremot finner studien stöd för ett signifikant negativt samband mellan tillväxt och frivillig revision, motsatt hypotesen. Detta resultat skiljer sig från tidigare forskning som funnit positiva samband mellan tillväxt och frivillig revision (Bennett & Robson 1999; Ojala et al. 2016). Dessutom skiljer sig studiens resultat från agentteorin som menar att agentförhållanden ökar i takt med företagets storlek, vilket även ökar efterfrågan på revision för att minska informationsasymmetrin som uppstår mellan huvudmän och agenter (Collis 2005).

Kontrollvariablerna totala tillgångar, företagsålder och bransch inkluderas också i den logistiska regressionsmodellen. Studien hittar inget signifikant samband mellan branscher som är mer eller mindre kontant- och personalintensiva och frivillig revision. Detta innebär att huruvida aktiebolagen tillhör en personal- och kontantintensiv bransch eller inte, saknar påverkan på om aktiebolag har valt frivillig revision. Genom studiens resultat finner studien att totala tillgångar inte heller har en påverkan på revisionsstatus. Studien visar däremot att företagets ålder har en signifikant positiv påverkan på frivillig revision, vilket innebär att sannolikheten för äldre företag att välja frivillig revision är större än för yngre företag.

Sammanfattningsvis kommer denna studie fram till två slutsatser. Studien finner att svenska aktiebolag som har valt frivillig revision kännetecknas av att vara äldre och ha en lägre tillväxt. Studien finner däremot inte bevis för att skuldsättning, storlek, lönsamhet och ekonomiska problem är kännetecknande för svenska aktiebolag som har valt frivillig revision.

5.1 Förslag till vidare forskning

Denna studie är begränsad till en kvantitativ forskningsmetod, baserad på offentlig finansiell information. Därför är ett förslag till vidare forskning att undersöka vad som styr företagens val av revision genom en kvalitativ forskningsmetod, alternativt en kvantitativ metod med strukturerade intervjuer eller enkäter. Genom en sådan metod skulle det möjliggöra en mer djupgående analys för bakomliggande faktorer som påverkar revisionsvalet utifrån agentteorin.

Exempelvis skulle en kvalitativ metod möjliggöra en förståelse för sambanden som denna studie har hittat, främst avseende varför det inte föreligger samband mellan vissa företagskaraktäristika och frivillig revision i enlighet med denna studie, och även vad som faktiskt styr företagen till att välja frivillig revision. Dessutom ger vi som förslag till vidare forskning att undersöka hur faktorerna som styr valet av revision påverkas av makroekonomiska effekter. Exempelvis skulle detta ske genom att undersöka hur agentförhållanden och andra omständigheter har påverkats under covid-19 och hur detta har påverkat hur företag resonerar kring revisionsvalet.

Utöver kvalitativa faktorer till varför företag har valt revision kan vidare forskning inkludera fler kvantitativa variabler baserat på samma forskningsmodell som använts i denna studie. Eftersom det inte finns tydliga samband mellan de flesta företagskaraktäristika som studien behandlar och frivillig revision kan det vara andra samband som styr företagens revisionsstatus. Exempelvis har tidigare forskning visat på att familjeägda företag och ledningsstrukturen har en påverkan på huruvida företaget har revision (Barbera & Hasso 2013; Tauringana & Clarke 2000), vilka kan vara intressanta faktorer att undersöka under svenska förhållanden för framtida studier.

Källförteckning

Advokatsamfundet (2016). *Bokföringsreglemente*. https://www.advokatsamfundet.se/for-vara-ledamoter/Advokatetik/Bokforingsreglemente/

Anderson, T. & Zéghal, D. (1994). The pricing of audit services: Further evidence from the Canadian market. *Accounting and Business Research*, 24(95), ss. 195–207. doi:10.1080/00014788.1994.9729479

Barbera, F. & Hasso, T. (2013). Do We Need to Use an Accountant? The Sales Growth and Survival Benefits to Family SMEs. *Family Business Review*, 26(3), ss. 271-292. doi:10.1177/0894486513487198

Bell, E., Bryman, A. & Harley, B. (2019). *Business Research Methods*. 5 uppl., Oxford University Press.

Bennett, R. J. & Robson, P. J. A. (1999). The Use of External Business Advice by SMEs in Britain. *Entrepreneurship & Regional Development*, 11(2), ss. 155-180. doi:10.1080/089856299283245

Berry, A. J., Sweeting, R. & Goto, J. (2006). The effect of business advisers on the performance of SMEs. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 13(1), ss. 33–47. doi:10.1108/14626000610645298

Bokföringsnämnden (2021). *Vägledning till BFNAR 2017:3*. https://www.bfn.se/informationsmaterial/vagledningar/#arsbokslutk2k3

Boot, A. W. A. (2000). Relationship Banking: What Do We Know?. *Journal of Financial Intermediation*, 9(1), ss. 7-25. doi:10.1006/jfin.2000.0282

Briozzo, A. & Albanese, D. (2020). Voluntary audit, investment, and financing decisions in Latin American small and medium enterprises. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 38, s.100302. doi:10.1016/j.intaccaudtax.2020.100302

Bruzelius, L. H. & Skärvad, P. H. (2017). *Integrerad organisationslära*. 11 uppl., Studentlitteratur AB.

Business Retriever (u.å). *Formler och nyckeltal* [internt material].

Carey, P., Simnett, R. & Tanewski, G. (2000). Voluntary demand for internal and external auditing by family businesses. *Auditing*: *A Journal of Practice and Theory*, 19(s-1), ss. 37-51. doi:10.2308/aud.2000.19.supplement.37

Collis, J. (2005). Size theory and the demand for voluntary audit by small companies in the UK. *Workshop on Accounting in Europe Beyond 2005*, 29–30 September.

Collis, J. (2010). Audit Exemption and the Demand for Voluntary Audit: A Comparative Study of the UK and Denmark. *International Journal of Auditing*, 14(2), ss. 211-231. doi:10.1111/j.1099-1123.2010.00415.x

Collis, J., Jarvis, R. & Skerratt, L. (2004). The Demand for the Small Audit in Small Companies in the UK. *Accounting and Business Research*, 34(2), ss. 87–100. doi:10.1080/00014788.2004.9729955

Dedman, E., Kausar, A. & Lennox, C. (2014). The Demand for Audit in Private Firms: Recent Large-Sample Evidence from the UK. *European Accounting Review*, 23(1), ss 1–23. doi:10.1080/09638180.2013.776298

Doane, D. & Seward, L. (2018). *Applied Statistics in Business and Economics*. 6e uppl., McGraw-Hill Education.

Europeiska kommissionen (2014). Reform of the EU Statutory Audit Market - Frequently Asked Questions [pressmeddelande], 3 april. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_14_256

Freeman, R. E. (2007). Managing for Stakeholders. I Arnold, D. G., Beauchamp, T. L. & Bowie, N. E. (red). *Ethical theory and business*. 9e uppl., Pearson, ss 59–69.

Freeman, R. E. (2010). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Cambridge University Press.

Fu, S., Liu, C., Wei, X. (2021). Contagion in Global Stock Markets during the COVID-19 Crisis. *Global Challenges*, 5(10). doi:10.1002/gch2.202000130

Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis*. 5e uppl. Pearson Prentice Hall.

Hay, D. & Davis, D. (2004). The voluntary choice of an auditor of any level of quality. *Auditing*: *A Journal of Practice and Theory*, 23(2), ss. 37-53. doi:10.2308/aud.2004.23.2.37

Haw, I., Qi, D. & Wu, W. (2008). The economic consequence of voluntary auditing. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 23(1), ss. 63–93. doi:10.1177/0148558X0802300105

Healy, M. P. & Palepu, K. G. (2001). Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1–3), ss. 405–440. doi:10.1016/S0165-4101(01)00018-0

Huq, A. M., Daunfeldt, S. O., Hartwig, F. & Rudholm, N. (2020). Free to Choose: Do Voluntary Audit Reforms Increase Employment Growth?. *International Journal of the Economics of Business*, 28(1), ss. 163–178. doi:10.1080/13571516.2020.1802963

Huq, A. M., Hartwig, F. & Rudholm, N. (2022). Do audited firms have a lower cost of debt? *International Journal of Disclosure and Governance*, 19(2), ss.153-175. doi:10.1057/s41310-021-00133-1

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) (2013). *ISA 200 – Overall Objectives of the Independent Auditor and the Conduct of an Audit in Accordance with International Standards on Auditing.* https://www.iaasb.org/publications/2013-handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-and-related-services

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behaviour, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), ss. 305–360. doi:10.1016/0304-405X(76)90026-X

Justitiedepartementet (2009). *En frivillig revision* (Regeringens proposition 2009/10:204). Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2010). *En frivillig revision*. https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagradsremiss/2010/03/en-frivillig-revision/

Kamarudin, N., Zainal Abidin, Z. & Smith, M. (2012). Audit exemption among SMEs in Malaysia. *Asian Review of Accounting*, 20(2), ss. 152-162. doi:10.1108/13217341211242196

Kent, P. (1994). Management advisory services and the financial performance of clients. International Small Business Journal, 12(4), ss. 45–58. doi:10.1177/0266242694124003

Minnis, M. (2011). The Value of Financial Statement Verification in Debt Financing: Evidence from Private U.S. Firms. *Journal of Accounting Research*, 49(2), ss. 457–506. doi:10.1111/j.1475-679X.2011.00411.x

Newbold, P., William L., Carlson, W. L. & Thorne, B. (2013). *Statistics for Business and Economics*. Uppl 8., Pearson Education.

Niemi, L., Kinnunen, J., Ojala, H. & Troberg, P. (2012). Drivers of voluntary audit in Finland: to be or not to be audited? *Accounting and Business Research*, 42(2), ss. 169–196. doi:10.1080/00014788.2012.653742.

Nightingale, P. & Coad, A. (2013). Muppets and gazelles: political and methodological biases in entrepreneurship research. *Industrial and Corporate Change*, 23(1), ss. 113–143. doi:10.1093/icc/dtt057.

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (NPoF) (2021). *Årlig rapport. En sammanställning av oredlighet och avvikelser från god forskningssed.* https://npof.se/om-oss/publikationer/

Ojala, H., Collis, J., Kinnunen, J., Niemi, L. & Troberg, P. (2016). The Demand for Voluntary Audit in Micro-Companies: Evidence from Finland. *International journal of accounting*, 20(3), ss. 267–277. doi:10.1111/ijau.12070.

Porumb, V. A., Zengin-Karaibrahimoglu, Y., Wang, S. & Lobo, G. J. (2021). Save Money to Lose Money? Implications of Opting Out of a Voluntary Audit Review for a Firm's Cost of Debt. *2021 European Accounting Review Annual Conference*, 31(5), ss. 1207-1232. doi:10.1080/09638180.2022.2087706

Rennie, M., Senkow, D., Rennie, R. & Wong, J. (2003). DEREGULATION OF THE PRIVATE CORPORATION AUDIT IN CANADA: JUSTIFICATION, LOBBYING, AND OUTCOMES. *Research in Accounting Regulation*, 16, ss. 227–241. doi:10.1016/S1052-0457(02)16014-0

Riksrevisionen (2017). *Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag – en reform som kostar mer än den smakar* (RIR 2017:35). https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2017/avskaffandet-av-revisionsplikten-for-sma-aktiebolag---en-reform-som-kostar-mer-an-den-smakar.html

Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag (EUT L 222, 14.08.1978, ss. 0011 - 0031). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A31978L0660

SFS 2005:551. *Aktiebolagslag*. Justitiedepartementet.

SFS 2001:883. *Revisorslag*. Justitiedepartementet

Smith, D., Brännström, D. & Jansson, A. (2015). *Redovisningens språk*. Uppl. 4., Studentlitteratur.

Stoltzfus, J. C. (2011). Logistic Regression: A Brief Primer. *Academic emergency medicine*, 18(10), ss. 1099-1104. doi:10.1111/j.1553-2712.2011.01185.x

Svanström, T. (2008). *Revision och rådgivning: Efterfrågan, kvalitet och oberoende*. Lic.-avh. Umeå universitet.

Sveriges Riksdag (2022). *Vad är EU?* https://eu.riksdagen.se/vad-ar-eu/medlem-i-eu/# [2023-01-23]

Tauringana, V. & Clarke, S. (2000). The demand for external auditing: managerial share ownership, size, gearing and liquidity influences. *Managerial Auditing Journal*, 15(4), ss. 160-168. doi:10.1108/02686900010322353

Udell, G. F. (2008). What's in a relationship? The case of commercial lending. *Business Horizons*, 51(2), ss. 93-103. doi:10.1016/j.bushor.2007.10.005

Utredningen om revisorer och revision (2008). *Avskaffande av revisionsplikten för små företag* (SOU 2008:32). Justitiedepartementet.

Van Caneghem, T. & Van Campenhout, G. (2012). Quantity and quality of information and SME financial structure. *Small Business Economics volume*, 39(2), ss. 341–358. doi:10.1007/s11187-010-9306-3

Bilagor

Bilaga 1. Beräkning av variabler

Definition	Beräkning
Frivillig revision	1=företag som använder frivillig revision 0=företag som inte använder frivillig revision
Skuldsättningsgrad (%)	(Summa kortfristiga skulder + Summa långfristiga skulder + (Summa obeskattade reserver *0,22)) / (Summa eget kapital + (Summa obeskattade reserver*0,78))
Omsättning (tkr)	Avser total försäljning (kontant och fakturerad)
Förändring omsättning (%)	((Nettoomsättning – Nettoomsättning föregående år) / Nettoomsättning föregående år) *100
Avkastning på eget kapital (%)	(Resultat efter finansiella intäkter och kostnader/ (Summa eget kapital + (Summa obeskattade reserver * 0,72))) *100
Avkastning på totalt kapital (%)	((Rörelseresultat + Ränteintäkter från koncernbolag + Externa ränteintäkter + Övriga finansiella intäkter) /Summa tillgångar) *100
Kassalikviditet (%)	((Summa omsättningstillgångar - Summa varulager) /Summa kortfristiga skulder) *100
Totala tillgångar (tkr)	Avser totala tillgångar
Företagsålder uppdelat i tre kategorier	1=yngre företag, 2=medelåldriga företag, 3=äldre företag
Företag som bedriver kontant- och personalintensiva verksamheter	1=företag som bedriver restaurangverksamhet, byggverksamhet eller hår- och skönhetsvård 0=företag som inte bedriver restaurangverksamhet, byggverksamhet eller hår- och skönhetsvård
Företag som inte bedriver kontant- och personalintensiva verksamheter	1=företag som bedriver datakonsultverksamhet, dataprogrammering eller fastighetsförmedling 0=företag som inte bedriver datakonsultverksamhet, dataprogrammering eller fastighetsförmedling

Tabellen visar Business Retrievers beräkningar av studiens kvotvariabler och egna beräkningar för studiens ordinal och nominala variabler.

Bilaga 2. Pearson's korrelationsmatris

	SKULD	OMS	TILLVXT	ROE	ROA	LIKV	TILLG	ÅLDER	KOPI	EKOPI
SKULD	1	,11	,09	-,45	-,08	-,14	,20	-,17	,00	,03
OMS		1	,03	,06	,15	-,23	,62	-,01	,02	,14
TILLVXT			1	,02	,06	-,02	,06	-,11	-,03	,04
ROE				1	,51	,02	,04	,02	-,03	,03
ROA					1	,03	,23	-,03	-,05	,02
LIKV						1	-,11	,07	,01	-,03
TILLG							1	,01	-,06	,09
ÅLDER								1	,04	-,03
KOPI									1	-,07
EKOPI										1

Tabellen visar korrelationer mellan oberoende variabler innan extremvärden hanterat

Bilaga 3. VIF-värden

Variabler	VIF-värde
SKULD	1,126
OMS	1,594
TILLVXT	1,011
ROE	1,596
ROA	1,494
LIKV	1,038
TILLG	1,567
ÅLDER	1,015
KOPI	1,019
EKOPI	1,022

Tabellen visar VIF-värden för studiens oberoende variabler och samtliga kontrollvariabler.

Bilaga 4. Deskriptiv statistik innan extremvärden hanterats

Variabel	Antal	Min	Max	Medelv.	Median	Std.avv.	Q1	Q3
SKULD	2 080	-5,74	23,53	2,18	0,88	4,10	0,34	2,38
OMS	2 130	1,00	2925,00	1059,74	850,50	892,09	242,00	1784,00
TILLVXT	1 598	-100,00	2493,00	75,05	0,42	332,40	-30,12	40,37
ROE	2 067	-1 504,15	601,06	-11,73	26,30	240,07	-11,30	71,10
ROA	2 066	-377,21	103,72	3,50	10,85	64,30	-6,23	34,75
LIKV	2 066	4,77	4535,66	381,73	196,70	656,78	115,48	357,28
TILLG	2 109	3,00	1498,00	617,88	577,00	387,56	291,00	903,00
ÅLDER	2 130	1	3	-	2	-	1	2
KOPI	2 130	0	1	-	-	-	0	0
EKOPI	2 130	0	1	-	-	-	0	0

Tabellen visar deskriptiv statistik för samtliga variabler med kvotskala innan extremvärden hanterats. Medelvärde, median, standardavvikelse, Q1 och Q3 presenteras.

Bilaga 5. Deskriptiv statistik för bransch

FRI_REV	KOPI		EKOPI	
	Antal	Procentuell andel	Antal	Procentuell andel
0	89	50 %	50	49,02 %
1	89	50%	52	50,98%
Totalt	178	100 %	102	100 %

Tabellen visar deskriptiv statistik för kontrollvariabeln bransch. Antal och procentuell andel av vilka företag som valt revision (1) eller valt att avstå revisionen (0) presenteras för företag som ingår i en kontant- och personalintensiv bransch respektive företag som ingår i en mindre kontant- och personalintensiv bransch.

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se